

KONKURRENSVERKET

Årsredovisning 2016

Engagerade

Vi arbetar med stort engagemang och är framåtblickande för att ligga steget före. Engagemanget skapar en arbetsglädje som gör att vi trivs på arbetet och når goda resultat till nytta för våra målgrupper.

Innehåll

Generaldirektören har ordet	4
Året i korthet 2016	6
Vårt uppdrag	10
Konkurrens	16
Lagtillämpning och tillsyn	18
Exempel på konkurrenslagsärenden	19
Beslut och domar i domstolarna 2016	24
Förbättringsåtgärder	27
Rapporter	27
Samverkan	31
Offentlig upphandling	34
Lagtillämpning och tillsyn	36
Exempel på ärenden inom upphandlingstillsyn	37
Ansökningar om upphandlingsskadeavgift	40
Beslut och domar i domstolarna 2016	42
Förbättringsåtgärder	45
Rapporter	47
Samverkan	50
Kommunikation och kunskap	52
Forskning	60
Internationellt arbete	66
Samarbete inom EU	68
Nordiskt samarbete	70
Övrigt internationellt samarbete	70
Medarbetare och organisation	72
Fakta och finansiell redovisning	80
Fakta i korthet	82
Ekonomisk översikt	86
Avrapporterade regeringsuppdrag	86
Sammanställning över väsentliga uppgifter	87
Resultaträkning	88
Balansräkning	89
Anslagsredovisning	90
Noter	91

Tillsyn ger resultat

Jag kan se tillbaka på ett händelserikt år för Konkurrensverket. Vi har arbetat med mycket som uppmärksammats i media och även med frågor som inte direkt synts utåt, men som gjort att vi effektivare har kunnat utföra vårt uppdrag.

Dan Sjöblom, som lett Konkurrensverket i närmare åtta år, övergick till annan verksamhet 1 februari 2017. År 2016, som denna årsredovisning avser, stod Dan Sjöblom vid rodret.

Internt har vi under året fortsatt arbeta med värdegrundsfrågor och vad rollen som statstjänsteman innebär. Detta för att fortsatt vara en bra arbetsplats och för att uppfylla vårt uppdrag på bästa sätt. För att öka säkerheten och effektiviteten har vi gjort en fördjupad analys av våra IT-system. Löneadministration fördes över till Statens servicecenter 2015 och under hösten 2016 har vi arbetat för att från januari 2017 även överföra ekonomihanteringen dit.

På upphandlingssidan har vi under året tagit fram en tillsynsplan som ska tydliggöra hur vi arbetar. I början av 2017 publicerar vi tillsynsrapporter för upphandlings- respektive konkurrensområdet. Avsikten med vårt tillsynsarbete är att få fler att göra rätt. Det har visat sig, enligt en undersökning som vi presenterade under året, att flertalet myndigheter som blivit föremål för tillsyn har förbättrat sig. Nio av tio upphandlande myndigheter har ändrat i sin organisation eller infört interna regler för att kunna göra rätt. Vi strävar efter att vår upphandlingstillsyn ska göra skillnad i ett bredare perspektiv. Därför prioriterar vi också ärenden där det finns ett behov av vägledning i en rättsfråga eller visst typ av inköp. Frågor som klarlagts har varit om till exempel Akademiska Hus överhuvudtaget är skyldigt att tillämpa lagen om offentlig

upphandling. Att det är så är nu slutligt fastställt genom ett viktigt prejudikat från Högsta förvaltningsdomstolen.

När företag slås samman kan det leda till att de får alltför stor marknadsmakt vilket kan påverka konkurrensen negativt. För att undvika att så sker, har vi under året gjort flera så kallade fördjupade undersökningar och i några fall till och med tagit ärendet till domstol för att få företagsförvärven stoppade.

Exempelvis ville Kronfågel, den största aktören på marknaden för produktion och försäljning av kycklingprodukter för konsumtionsändamål i Sverige, köpa konkurrenten Lagerberg. Efter att vi tog ärendet till domstol valde parterna att inte fullfölja affären. När Blocket ville köpa bostadsförmedlingstjänsten Hemnet, drogs affären tillbaka samma dag som vi meddelade att vi avsåg att lämna in stämningsansökan till domstol. Ett annat ärende som vi tog till domstol var sammanslagningen av Logstor och Powerpipe, som båda är verksamma på fjärrvärmerörsmarknaden. I detta fall gjorde domstolarna dock en annan bedömning än Konkurrensverket och förbjöd inte förvärvet.

Vi har under året också drivit flera domstolsprocesser som rör överträdelser av konkurrensreglerna, exempelvis mot Telia och Gothnet och mot Swedish Match. Målet mot Telia och Gothnet rör Göteborgs stads upphandling av datakommunikationstjänster, där företagen samordnade sig kring att Telia Sverige inte skulle lämna anbud trots att företagen är konkurrenter. I december kom domen där Patent- och marknadsdomstolen biföll vår talan och bötfällde Telia och Gothnet för otillåten anbudssamordning, med sammanlagt 16 miljoner kronor. I Swedish Match-

ärendet biföll Patent- och marknadsdomstolen Konkurrensverkets talan. Konkurrensverket ansåg att bolaget begränsade konkurrensen genom att ställa upp krav som medförde att konkurrerande snustillverkare missgynnades avseende exponering av pris- och varumärkesinformation i butikerna. Då konkurrensen sätts ur spel leder det till sämre villkor för konsumenterna.

Utöver egna redogörelser och rapporter som belyser aktuella frågeställningar inom upphandlings- och konkurrensområdet, söker vi ständigt ny kunskap. Vi beviljar anslag för uppdrags- och bidragsforskning samt delar varje år ut pris till vinnande studenter i en tävling om de bästa uppsatserna.

Konkurrensverket har noga följt utredningen "En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket". Vi välkomnar utredarens förslag, att i likhet med de flesta medlemsstater inom EU, få egen beslutanderätt i fråga om konkurrensskadeavgift och förbud mot företagskoncentrationer. Det skulle innebära minskad belastning på domstolarna, ökad effektivitet, kortare hanteringstider och minskade kostnader för att snabbare komma till rätta med konkurrenssnedvridningar.

Karin Lunning

Tf. generaldirektör Konkurrensverket

Året i korthet 2016

21 januari Konkurrensverket framhåller att upphandlingsreglerna inte förbjuder att ett ombud, till exempel en fackförening, kan kontrollera om leverantörer följer avtal efter att en offentlig upphandling är avslutad.

15 februari Marknadsdomstolen bifaller Borås kommuns överklagande och avslår Konkurrensverkets ansökan, vilket innebär att Borås kommuns servicekontor tillåts fortsätta bedriva viss verksamhet i konkurrens med privata företag.

18 februari Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten tar fram en ny interaktiv vägledning för hur direktupphandlingar får genomföras: *Får jag direktupphandla?* Ett nytt stöd för att göra rätt från början.

23 februari I en gemensam rapport framhåller de nordiska konkurrensmyndigheterna att nytt kretsloppstänkande inom avfallshanteringen ställer krav på nya organisatoriska lösningar och tekniska innovationer.

8 mars Flertalet av de upphandlande myndigheter som har varit föremål för Konkurrensverkets tillsynsbeslut ändrar i sina rutiner. Det framgår av Konkurrensverkets kartläggning.

17 mars Konkurrensverket kräver att Hällefors kommun ska betala upphandlingsskadeavgift för två otillåtna direktupphandlingar avseende inköp av snickeri- och måleriarbeten, i ett hus som ägs av kommunen.

23 mars Konkurrensverket återkallar sin talan om att förbjuda Kronfågel att förvärva ensam kontroll över Lagerberg. Detta eftersom säljaren valt att istället sälja till ett annat företag.

31 mars Konkurrensverket publicerar rapporten *Storbankskoncernernas olika verksamheter – en översiktlig beskrivning av olika delmarknader*.

11 april Högsta förvaltningsdomstolen meddelar inte prövningstillstånd, vilket innebär att Kammarrättens dom om att Haninge Bostäder ska betala nio miljoner kronor i upphandlingsskadeavgift vinner laga kraft.

15 april Konkurrensverket går till domstol och kräver att Polismyndigheten ska dömas att betala upphandlingsskadeavgift för att ha upphandlat polititjänster utan annonsering.

27 april Konkurrensverket riktar skarp kritik mot Sigtuna kommun som vid sexton tillfällen köpt konsulttjänster utan att annonsera upphandlingarna innan kontraktsskrivning.

3 maj Konkurrensverket publicerar en rapport som visar att upphandling enligt lägsta pris inte behöver ge sämre kvalitet. Rätt använt kan lägsta pris fungera utmärkt som tilldelningskriterium.

16 maj Konkurrensverket överklagar Stockholms tingsrätts dom om konkurrensbegränsande avtal som rör tre företag i flyttbranschens verksamhet för utrikes bohagsflyttningar.

7 juni Några av de områden som får forskningsbidrag från Konkurrensverket är hur statliga stöd till företag påverkar konkurrensen, förtroendet för fristående konkurrensmyndigheter och om konsumenters klagomål kan reglera konkurrensen.

8 juni Konkurrensverket publicerar en vägledning som beskriver vilka konkurrensregler som gäller för olika typer av distributionsavtal, främst leverans- och återförsäljaravtal, men även franchiseavtal.

9 juni I en dom från Stockholms tingsrätt slås det fast att den skyltavgift för taxiföretag som Swedavia tog ut begränsade konkurrensen. Rätten anser dock att skyltavgiften var objektivt berättigad och avslår Konkurrensverkets yrkande om att utdöma konkurrensskadeavgift.

15 juni Konkurrensverket vänder sig till domstol med kravet att Västerås kommun ska betala upphandlingsskadeavgift. Ärendet gäller upphandling av webb-TV-tjänster utan att först annonsera affären.

21 juni Konkurrensverket publicerar en rapport som innehåller en kartläggning av landstingens priser vid upphandlingar av rekvisitionsläkemedel.

30 juni Högsta förvaltningsdomstolen slår fast att statliga bolaget Akademiska Hus AB är en upphandlande myndighet som därmed ska följa lagen om offentlig upphandling, LOU.

30 juni Affären om Vismas planerade förvärv av konkurrentföretaget Fortnox dras tillbaka efter att parterna fått del av Konkurrensverkets utkast till stämningsansökan.

1 juli Konkurrensverket publicerar rapporten *Leveranser i hela Sverige – två studier av marknaderna för paketleveranser och hemleveranser av livsmedel i Sverige*.

1 juli Konkurrensverket vänder sig till domstol med krav att Laholms kommun, som upphandlat IT-tjänster på ett otillåtet sätt, ska dömas att betala upphandlingsskadeavgift.

7 juli Blocket Bostad köper inte konkurrenten Hemnet. Den anmälan om företagsförvärv som lämnats in till Konkurrensverket dras tillbaka av parterna sedan de fått beskedet att Konkurrensverket avser att ansöka om förbud mot företagskoncentrationen hos Stockholms tingsrätt.

8 juli Konkurrensverket avslutar ärendet om Svensk Försäkrings rekommendation till sina medlemsföretag att inte betala provision till oberoende förmedlare av skadeförsäkring. Detta eftersom Svensk Försäkring självt beslutat att upphäva rekommendationen till sina medlemmar.

11 juli Konkurrensverket har granskat Sjöfartsverkets upphandlingar av räddningshelikoptrar och riktar kritik mot det sätt affärerna genomfördes.

13 juli För sex år sedan infördes ett förbud i konkurrenslagen för stat eller kommun att konkurrera med privata företag på ett otillbörligt sätt. Konkurrensverket presenterar en analys av de rättsfall som finns på området.

22 juli Konkurrensverket kräver att Karolinska universitetssjukhuset i Stockholms läns landsting ska betala upphandlingsskadeavgift för en otillåten direktupphandling.

26 augusti Svenska Spel omfattas fortfarande av lagen om offentlig upphandling, LOU. Det framhåller Konkurrensverket i ett yttrande till Förvaltningsrätten i Stockholm.

30 augusti Förvaltningsrätten i Umeå går på Konkurrensverkets linje och dömer Läns-trafiken i Västerbotten och Västernorrlands läns Trafik att betala 1,9 respektive 1,7 miljoner kronor i upphandlingsskadeavgift.

16 september I ett yttrande över Naturvårdsverkets rapport om minskad förbrukning av plastbärkassar avstyrker Konkurrensverket förslaget om ett reglerat lägsta pris.

16 september Handelns egna varumärken har bidragit till att konsumentpriserna initialt har hållits tillbaka. Det framgår av en rapport från Konkurrensverket, där bland annat olika varumärken av konsumtionsmjölk har granskats.

22 september Konkurrensverket lämnar Com Hem Communications förvärv av Boxer TV-Access utan åtgärd. Beslutet har fattats efter en särskild undersökning och närmare granskning av förvärvets sannolika effekter på konkurrensen.

22 september Konkurrensverket går till domstol med krav på att Västra Götalandsregionen ska betala upphandlingsskadeavgift för en felaktigt gjord upphandling av journalhanteringstjänster.

27 september Konkurrensverket publicerar rapporten *Bredbandsutbyggnad i landsbygd – Byalag och konkurrens*.

5 oktober Konkurrensverket arrangerar ett seminarium i samband med publicering av rapporten *Utvärdering av reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet*.

12 oktober Konkurrensverket går till domstol med krav att landstinget i Stockholms län ska dömas att betala upphandlingsskadeavgift, då landstinget vid fyra olika tillfällen inte upphandlat läkartjänster enligt upphandlingsreglerna.

13 oktober Konkurrensverket utreder ett eventuellt otillåtet samarbete på marknaden för byggmaterial. För att säkra bevisning gör Konkurrensverket så kallade gryningsräder hos ett antal företag.

21 oktober Konkurrensverket publicerar en forskningsrapport där författarna ger praktiska tips på hur man kan minimera riskerna för inlåsning i olika typer av IT-standarder.

28 oktober Konkurrensverket går till domstol med kravet att Arbetsförmedlingen ska dömas att betala upphandlingsskadeavgift. Arbetsförmedlingen har enligt Konkurrensverket brutit mot upphandlingsreglerna när de köpt IT-konsulttjänster.

28 oktober En effektiv konkurrenstillsyn ligger i konsumenternas och företagens intresse. Det framhåller Konkurrensverket i ett yttrande till regeringen. Med en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket kan ärendetiden förkortas samtidigt som rättssäkerheten bibehålls.

1 november Inom ramen för Konkurrensverkets uppdragsforskning publiceras rapporten *Assessing the potential for detecting collusion in Swedish public procurement*. Redogörelsen baseras på en forskningsstudie om indikatorer på otillåtna samarbeten i upphandlingsdatabaser.

2 november I ett yttrande till Socialdepartementet avstyrker Konkurrensverket förslag om driftsformer för universitetssjukhus. Även universitetssjukhus bör ges möjlighet att anlita andra vårdgivare när det bedöms lämpligt och effektivt, framhåller Konkurrensverket.

18 november Konkurrensverket ger tillsammans med Upphandlingsmyndigheten ut en ny rapport med statistik om offentlig upphandling.

24 november Patent- och marknadsöverdomstolen fastställer tingsrättens dom och avslår Konkurrensverkets överklagande med yrkande om förbud mot Logstors förvärv av Powerpipe.

25 november Ragn-Sells respektive Bilfrakt godtar ett avgiftsföreläggande och Konkurrensverkets krav på att betala konkurrensskadeavgift.

1 december Konkurrensverket publicerar rapporten *Direktupphandlingar – en kartläggning av riktlinjer och rutiner*.

15 december Konkurrensverket redovisar resultat av en fördjupad granskning av tre kommuners inköpsverksamhet.

21 december Patent- och marknadsdomstolen går på Konkurrensverkets linje och slår fast att Gothnet och Telia ska dömas att betala åtta miljoner kronor vardera för att i strid med konkurrenslagen ha samordnat sig inför och under en upphandling av datakommunikationstjänster i Göteborg.

22 december Konkurrensverket kräver att Stockholms läns landsting ska dömas att betala upphandlingsskadeavgift för två otillåtna direktupphandlingar.

Vårt uppdrag

Vår uppgift är att arbeta för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna. Vi arbetar också för en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. Vår vision är "Välfärd genom väl fungerande marknader".

Läs om vårt arbete på följande sidor.

Vårt uppdrag

Konkurrensverket är förvaltningsmyndighet för konkurrensfrågor och tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen. Vår uppgift är att arbeta för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna. Vi arbetar också för en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. Vår vision är ”Välfärd genom väl fungerande marknader”.

Vårt långsiktiga uppdrag framgår av instruktionen och årliga återrapporteringskrav i regleringsbrevet. I Konkurrensverkets uppdrag ingår att bedriva tillsyn inom konkurrens- och upphandlingsområdet. Dessutom arbetar vi med forskningsfrågor och har ett omfattande internationellt samarbete inom verksamhetens områden. Vi sprider information och ökar kunskapen om upphandling och konkurrens.

I enlighet med regleringsbrevet för 2016 har vi under året arbetat med:

- » lagtillämpning och tillsyn
- » förbättringsåtgärder
- » kunskap
- » forskning
- » internationellt arbete
- » samverkan.

På konkurrensområdet har arbetet varit inriktat på lagtillämpning och tillsyn där Konkurrensverket främst ska fullgöra uppgifter som följer av konkurrenslagen (2008:579) och artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Fortsatt fokus har legat på kartellbekämpning, granskning av företagskoncentrationer och ingripande mot aktörer avseende missbruk av dominerande ställning. Konkurrensverket har under året även lagt vikt vid information och uppföljning relaterat till konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Inom upphandlingsområdet har tillsynsverksamheten varit fortsatt prioriterad med inriktning på otillåtna direktupphandlingar. En stor del av arbetet har lagts på upphandlingsskadeavgift samt åtgärder för att öka förutsättningarna för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar. Konkurrensverket har under året aktivt arbetat med tillsyn enligt upphandlingsreglerna vilket resulterat i flera tillsynsbeslut.

Utöver vårt fokus på att bedriva och utveckla tillsynsverksamheten i enlighet med målen, har vi även valt specifika områden som berör flera avdelningar för särskilda satsningar under året. Till dessa områden hör bland annat delningsekonomi, digital kommunikation och marknadens demografiska utmaningar. IT-forensisk utveckling och strategiska utbildningssatsningar har också legat i fokus.

I samverkan med Upphandlingsmyndigheten har Konkurrensverket belyst upphandlingens strategiska betydelse för offentlig verksamhet och framhållit vikten av att motverka korruption. Vi har arbetat för att främja innovationsvänlig upphandling och för att i förlängningen bidra till att uppnå målen om en långsiktigt hållbar utveckling.

I syfte att bidra till ökade kunskaper inom konkurrens- och upphandlingsområdet har Konkurrensverket även ett utvecklat samarbete med fristående forskare inom juridik och ekonomi.

Årsredovisningens disposition utgår från Konkurrensverkets huvudsakliga verksamhetsområden: konkurrens- respektive offentlig upphandlingstillsyn. Inledningsvis redogör vi för ett urval ärenden under året. Därefter följer separata avsnitt om kommunikation och kunskap, forskning, internationellt arbete, medarbetare och organisation samt fakta och finansiell redovisning.

En stor del av arbetet har lagts på upphandlingsskadeavgift samt åtgärder för att öka förutsättningarna för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar.

Styrning och uppföljning

Konkurrensverket följer kontinuerligt upp verksamhetens aktiviteter, processer och projekt. Styr- och uppföljningsverktyg är ärendehanteringssystem, omvärlds- och mediebevakning, ekonomi- och personaladministrativa system. Konkurrensverket anlitar sedan tidigare Statens servicecenter för löneadministration och under 2016 påbörjades även överföringen av fakturahantering. Systemet Palasso används för egenrapportering och registrering av bland annat frånvaro, ledighet, ersättning och utlägg. Intranätet är ett för verksamheten anpassat forum för kommunikation och en digital plattform för ärende- och projekthantering, styrning och uppföljning. *Lean* och systemsyn står som grund för vår utveckling och verksamhetsstrategi.

Allt sedan 1993 har Konkurrensverket låtit genomföra externa intressentmätningar.

Kvalitetssäkring

Vi arbetar kontinuerligt med kvalitetssäkring så att Konkurrensverkets handläggning uppfyller kraven på en rättssäker, effektiv och ändamålsenlig hantering. För att säkerställa rätt kompetens och hög kvalitet bedrivs arbetet ofta i projektform. Beslutsfattandet föregås av åtgärder för kvalitetssäkring i enlighet med Konkurrensverkets arbetsordning. Vi har så kallade statusmöten för att skapa transparens kring utredningar i olika ärenden. I dessa möten får parter och ombud inblick i Konkurrensverkets syn på ärendet och vad som är nästa steg i utredningen. Deltagarna får vid mötet möjlighet att ställa frågor till projektgruppen. På begäran av part erbjuder Konkurrensverket även möjlighet till muntligt förfarande, ett formaliserat sätt att muntligt yttra sig över Konkurrensverkets beslutsutkast.

Konkurrensverkets beslut i ett ärende fattas av generaldirektören eller den generaldirektören delegerar till. Chefsjuris-

ten och chefsekonomen deltar i beredningen av besluten tillsammans med den chef och de medarbetare som har utrett ärendet.

Tips och frågor är viktiga för vårt arbete

Tips och förfrågningar om upplevda konkurrens- och upphandlingsproblem är av stor vikt för Konkurrensverket. Dessa utgör ett komplement till Konkurrensverkets omvärldsbevakning och hjälper oss i vårt arbete att identifiera och ingripa mot överträdelser av regelverken som vi utövar tillsyn över. Informationen bidrar dels till att höja medvetenheten om potentiella konkurrens- och upphandlingsproblem, dels till att skapa ökad förståelse och kunskap om det aktuella problemet. Många av de ärenden Konkurrensverket väljer att utreda har också initierats genom tips eller klagomål. Externkommunikation och tillgänglighet att svara på frågor har bidragit till ökad kunskap om olika målgruppers behov, aktuella frågor och banat väg för relevanta prioriteringar.

I vårt uppdrag att utöva tillsyn över offentlig upphandling är det angeläget att få kännedom om upphandlingar som inte skett i enlighet med regelverken samt att få in synpunkter på ineffektivitet och andra upphandlingsproblem som inte nödvändigtvis utgör överträdelser av upphandlingslagstiftningen.

Om Konkurrensverket inte kan åtgärda ett konkurrens- eller upphandlingsproblem med lagstiftningen kan Konkurrensverket välja att granska problemet ur ett konkurrens- eller upphandlingsfrämjande perspektiv. Konkurrensverket kan efter en sådan granskning välja att lämna förslag om regeländringar till regeringen.

De upphandlingsrelaterade indikationer som Konkurrensverket mottagit från externa parter har bland annat avsett olagliga direktupphandlingar, otydliga förfrågningsunderlag, konkurrensbegränsande ram-

avtal, inläsningseffekter samt frågor om i vilken mån företag får samarbeta i en upphandling.

Jämfört med föregående år har balansen mellan konkurrens- och upphandlingsrelaterade ärenden jämnats ut. Konkurrensrelaterade ärenden har ökat i antal inom alla kategorier, medan antalet upphandlingsrelaterade frågor, som tidigare utgjort en större del, minskat.

Konkurrensverket bedömer att minskningen på upphandlingsområdet dels beror på att de som är intresserade av information av mer upphandlingsstödande karaktär vänder sig direkt till Upphandlingsmyndigheten, dels på grund av att fler intressenter ställer frågor alternativt tar del av tidigare svar via Konkurrensverkets webbaserade

frågeforum, där portalens trafik till största delen hänförs till upphandlingsområdet.

År 2016 har Konkurrensverket totalt fått in 1 400 förfrågningar och klagomål. Det kan jämföras med 2015 (1 678 st.) och 2014 (1 607 st.).

Under året har vi också arbetat vidare med omvärldsbevakning och utveckling av metoder och instrument för att inhämta och identifiera information, som kan utgöra överträdelse av de regelverk vi utövar tillsyn över. Ambitionen har dels varit att anpassa vår tillsynsverksamhet till teknikutveckling och de krav vi möter avseende förmågan att effektivt identifiera och ingripa mot överträdelse, dels att komplettera och minska beroendet av externa tips och klagomål.

Konkurrens

Det är konsumenterna som drabbas när konkurrensen inte fungerar ordentligt. Därför är det viktigt att undanröja konkurrenshinder.

Konkurrensverket har tillsammans med flera europeiska konkurrensmyndigheter under de senaste åren utrett klausuler i avtal och följt upp effekter av förändringar på marknaden för onlinebokning av hotellrum.

Läs mer om konkurrens och andra exempel på konkurrenslagsärenden på följande sidor.

Konkurrens

Lagtillämpning och tillsyn

Konkurrensverket har tillsynsansvar för konkurrenslagen och artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Under året har Konkurrensverket avslutat 139 ärenden i tillsynsverksamheten.

Tillämpning av konkurrensreglerna

Det förebyggande arbetet med information och vägledning är av stor betydelse för att göra rätt från början. Under 2016 har Konkurrensverket fortsatt satsningen på att tydligt kommunicera innebörden av de regelverk vi har tillsyn över, våra beslut och hur vi arbetar med prioriteringar. En del konkurrenslagsärenden har åtgärdats genom att parterna har ändrat sitt beteende eller undanröjt konkurrensproblemet under ärendets handläggning.

Konkurrensverket har fattat 77 beslut som gäller anmälan om företagskoncentration. Fyra ärenden gick till särskild undersökning. Under året lämnade vi in två stämningsansökningar för ärenden som inletts föregående år (Kronfågel-Lagerberg och Logstor-Powerpipe). Av de fyra ärenden

som gick till särskild undersökning 2016 lämnade Konkurrensverket ett utan åtgärd, i två ärenden drogs anmälan tillbaka och ett var vid årsskiftet fortsatt pågående.

Under 2016 har Konkurrensverket bland annat arbetat med ärenden inom marknaderna för bygg- och bostad, dagligvaruhandel/livsmedelsdistribution, finansiella tjänster, datakommunikationstjänster samt mark- och anläggningsentreprenadarbeten.

Anbudskarteller och osund konkurrens

I Konkurrensverkets tillsynsverksamhet har arbetet att förebygga, upptäcka och utreda anbudskarteller och osund konkurrens varit fortsatt prioriterat. Under året har vi haft flera utredningar i olika faser.

Det är viktigt att Konkurrensverket varslas vid uppmärksammande av misstänkta otillåtna samarbeten. Vi satsar på att utveckla vår kunskap exempelvis genom förbättrade metoder för ekonomisk analys av upphandlingsdata. Inom ramen för myndighetssamverkan har vi också hållit anföranden och medverkat i flera branschgemensamma seminarier.

Exempel på konkurrenslagsärenden

Här presenterar vi ett urval av de tillsynsärenden som Konkurrensverket arbetat med under året. Från och med den 1 september 2016 har konkurrensrättsliga mål och ärenden som fram till dess prövats i Marknadsdomstolen istället övergått till att prövas av de nya domstolarna Patent- och marknadsdomstolen (PMD) och Patent- och marknadsöverdomstolen (PMÖD), inrättade inom Stockholms tingsrätt respektive Svea hovrätt.

Konkurrensbegränsande samarbeten

Aleris, Capio och Hjärtkärlgruppen

I en domstolsprocess mot Aleris Diagnostik, Capio S:t Görans Sjukhus och Hjärtkärlgruppen i Sverige, yrkade Konkurrensverket på närmare 41 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift för att vårdföretagen samarbetat på ett otillåtet sätt, i samband med Stockholms läns landstings upphandling av tjänster inom klinisk fysiologi. Stockholms tingsrätt biföll Konkurrensverkets talan i december 2015 och dömde företagen att betala drygt 28 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift. Motparterna har överklagat domen och huvudförhandling i PMÖD pågick 13-22 februari 2017. (Dnr 483/2013)

Telia Sonera och Gothnet

I december 2014 vände sig Konkurrensverket till Stockholms tingsrätt med krav på att Telia Sonera Sverige och Göteborg Energi Gothnet skulle dömas att betala konkurrensskadeavgift för konkurrensbegränsande samarbete i samband med Göteborgs stads upphandling av datakommunikationstjänster, 2009. I en dom den 21 december biföll Patent- och marknadsdomstolen i huvudsak Konkurrensverkets talan och dömde ut konkurrensskadeavgift på vardera åtta miljoner kronor för otillåten anbudssamordning. Telia Sonera har överklagat domen. (Dnr 848/2014)

Flyttbranschen

2014 stämde Konkurrensverket flyttföretagen Alfa Quality Moving AB, NFB Transport Systems AB och ICM Kungsholms AB för otillåtet samarbete avseende avtal om att inte konkurrera om utrikes bohagsflyttningar. I samband med att ett av företagen förvärvade verksamhet från de andra bolagen skrev företagen i två fall avtal om att inte konkurrera med varandra om utrikes bohagsflyttningar. Konkurrensverket yrkade att företagen sammanlagt skulle betala 42 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift. Efter huvudförhandling i Stockholms tingsrätt i mars lämnade tingsrätten i maj Konkurrensverkets yrkande utan bifall. Konkurrensverket överklagade domen och huvudförhandlingen i PMÖD är planerad att äga rum i september 2017. (Dnr 511/2014)

Ragn-Sells och Bilfrakt Bothnia

Konkurrensverket har utrett ett samarbete mellan Ragn-Sells AB och Bilfrakt Bothnia AB om miljö- och transporttjänster i Västerbottens län. Konkurrensverket har funnit att företagen bröt mot konkurrensreglerna när de kom överens om att inte konkurrera vid upphandlingar av länets avfallsinsamling. Företagen accepterade avgiftsförelägganden och fick sammanlagt betala 4,5 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift. (Dnr 184/2014)

Onmälda inspektioner

Konkurrensverket har hösten 2016 utrett ett eventuellt otillåtet samarbete på marknaden för byggmaterial. För att säkra bevisning gjorde Konkurrensverket oannonserade inspektioner, så kallade gryningsräder, hos ett antal företag verksamma inom byggmaterialbranschen. Utredning pågår. (Dnr 582/2016)

Uppföljning av beslut

Marknaden för onlineresebyråttjänster

Konkurrensverket har tidigare år utrett om onlineresebyråer genom villkor i avtalen med svenska hotell begränsar konkurrensen på marknaden för förmedling av hotellrum via internet. Samverkan har skett med konkurrensmyndigheterna i bland annat Frankrike och Italien. Konkurrensverket godkände åtagandet från Booking.com om att ändra sina avtalsvillkor (dnr 595/2013 och 596/2013) och utredningen mot Expedia har avslutats (dnr 595/2013). Ärendet har tagits vidare för utvärdering och uppföljning av marknadseffekterna inom European Competition Network (ECN) och i ”OTA monitoring group”.

Missbruk av dominerande ställning

Swedish Match

Inför föregående år lämnade Konkurrensverket in en stämningsansökan till Stockholms tingsrätt med krav på att Swedish Match North Europe skulle betala närmare 38 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift för missbruk av dominerande ställning. Swedish Match hade från juni 2012 till april 2013 ett tvingande system för hyllkants-etiketter i snuskylar, vilket begränsade konkurrenters möjligheter till pris- och varumärkeskommunikation.

Huvudförhandling i Patent- och marknadsdomstolen (PMD) ägde rum i november 2016 och den 8 februari 2017 meddelades dom i vilken PMD biföll Konkurrensverkets talan. (Dnr 415/2012 och 815/2014)

Nasdaq

Målet mot Nasdaq Stockholm AB, Nasdaq AB och Nasdaq Technology AB har fortsatt i Patent- och marknadsdomstolen.

Konkurrensverket har yrkat att bolagen tillsammans skulle dömas att betala nära 31 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift.

Stockholmsbörsen/Nasdaq misstänks för att ha missbrukat sin dominerande ställning på marknaden när de genom påtryckningar på Verizon Sweden hindrade konkurrenten Burgundy från att placera datorer för sina handelssystem i Verizons datorhall. Efter oannonserade platsbesök hos Verizon och Nasdaq säkrades flera bevis.

Huvudförhandlingen är planerad att inledas i september 2017. (Dnr 629/2010 och 406/2015)

Swedavia

Swedavias entreprenör Europark tog under en del av 2011 ut en särskild avgift för att möta taxikunder vid flygplatsen med skylt.

Swedavia yrkade att Stockholms tingsrätt skulle avvisa Konkurrensverkets stämningsansökan, men tingsrätten lämnade Swedavias avvisningsyrkande utan bifall. Marknadsdomstolen slog i en dom fast att det utgjorde missbruk av dominerande ställning och Swedavia slutade ta ut avgiften. Konkurrensverkets efterföljande mål i tingsrätten gällde ett krav på att Swedavia skulle betala 340 000 kronor i konkurrensskadeavgift. Huvudförhandlingen ägde rum i april 2016. Tingsrätten kom fram till att det visserligen var konkurrensbegränsande att ta ut avgiften, men att ändå var objektivt berättigad utifrån de kapacitetsproblem som förekom på taxiparkeringen under den aktuella tiden.

Såväl Stockholms tingsrätt som Marknadsdomstolen har gett Konkurrensverket rätt i en principiell fråga; att ett åläggande att vid vite upphöra med en överträdelse inte innebär att företaget med automatik undgår konkurrensskadeavgift. (Dnr 378/2013)

Spelmarknaden

Konkurrensverket har 2016 fortsatt utredningen av misstanken om konkurrensbegränsning på en avgränsad del av den svenska spelmarknaden. Konkurrensverket utreder om vissa villkor i avtal avseende samarbete för att anordna ett rikstäckande lotteri är konkurrensbegränsande. (Dnr 263/2013)

Marknaden för låsprodukter

Konkurrensverket har tidigare gjort oanmälda besök hos företag på marknaden för låsprodukter – utredning har fortsatt under året. (Dnr 494/2013 och 651/2013)

Avslutad utredning – mejerimarknaden

Konkurrensverket har utrett om Arla missbrukat sin dominerande ställning på marknaden genom lojalitetsskapande avtal med dagligvarubutiker.

Konkurrensverkets utredning gav inte stöd för att Arlas rabatter kan leda till konkurrensbegränsande utestängning. Den gav heller inte stöd för att Arla gjort betalningar till dagligvaruhandlare som villkorats med exklusivitet. Med hänsyn till vad som framkommit i utredningen ansåg Konkurrensverket att det saknades skäl att prioritera fortsatt utredning av ärendet. Den 14 november fattade Konkurrensverket beslut om att avsluta utredningen. (Dnr 663/2015)

Konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

Växjö kommun

I en stämningsansökan till Stockholms tingsrätt krävde Konkurrensverket att Växjö kommun skulle förbjudas att tvångsansluta småhusägare till det kommunala fjärrvärmenätet. Konkurrensverkets ansökan lämnades utan bifall. Konkurrensverket överklagade domen till Marknadsdomstolen. Konkurrensverket återkallade senare överklagandet i Marknadsdomstolen, varefter målet skrevs av och tingsrättens dom vann laga kraft. (Dnr 380/2013)

Borås kommun

Genom en dom 2014 biföll tingsrätten Konkurrensverkets talan och förbjöd Borås kommun att sälja mark- och anläggningsentreprenader till andra än den egna kommunen. Kommunen överklagade domen till Marknadsdomstolen. Marknadsdomstolens dom meddelades den 15 februari 2016.

Marknadsdomstolen upphävde tingsrättens dom och ogillade Konkurrensverkets talan om att Borås kommuns mark- och anläggningsentreprenader skulle förbjudas. (Dnr 45/2012)

Företagskoncentrationer

Kronfågel – Lagerberg

Anmälan gällde Kronfågel Holdings förvärv av Lagerberg i Norjeby, båda företagen verksamma inom försäljning av kycklingprodukter. Konkurrensverket yrkade att Kronfågel skulle förbjudas att förvärva ensam kontroll över Lagerberg. När säljaren valde att inte fullfölja transaktionen, utan istället sålde Lagerberg till ett annat företag återkallade Konkurrensverket sin talan och den 23 mars avskrevs målet. (Dnr 472/2015 och 52/2016)

Visma – Fortnox

Efter att Vismas planerade förvärv av konkurrentföretaget Fortnox anmälts till Konkurrensverket, beslutade Konkurrensverket att starta en fördjupad undersökning. Företagen är verksamma på marknaden för affärssystem för ekonomi och administration för små och medelstora företag. Efter att Konkurrensverket skickat ett utkast till stämningsansökan med yrkande om förbud till parterna, beslutade Visma att inte fullfölja affären. (Dnr 207/2016)

Blocket – Hemnet

I mars beslutade Konkurrensverket att inleda en särskild undersökning för att närmare granska Blockets planerade förvärv av Hemnet på marknaden för digitala söktjänster av bostäder. I juli meddelades det att den anmälan om koncentrationsprövning som tidigare lämnats in till Konkurrensverket dragits tillbaka av parterna sedan de av Konkurrensverket fått besked att ansökan om stämning med yrkande om förbud mot företagskoncentrationen skulle lämnas in till Stockholms tingsrätt. Hemnet förvärvades därmed inte av Blocket och Konkurrensverket avslutade ärendet. (Dnr 84/2016)

Com Hem – Boxer

I september efter en särskild undersökning och närmare granskning av förvärvets sannolika effekter på konkurrensen beslutade Konkurrensverket att lämna Com Hem Communications förvärv av Boxer TV-Access utan åtgärd.

Konkurrensverket bedömde förvärvets effekter på konkurrensen utifrån två aspekter, Com Hems och Boxers försäljning av tv-tjänster (till fastighetsägare och enskilda hushåll) respektive inköp av tv-kanaler från programbolag.

Konkurrensverkets utredning gav inte stöd för att Com Hems förvärv av Boxer skulle hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens avseende tv-distributörernas försäljning av TV-tjänster eller inköp av tv-kanaler. (Dnr 411/2016)

Logstor – Powerpipe

Efter att närmare ha granskat ett anmält förvärv på marknaden för produktion och försäljning av fjärrvärmerör, lämnade Konkurrensverket in en ansökan till Stockholms tingsrätt om att koncentrationen skulle förbjudas. Konkurrensverket menade att en sammanslagning av företagen Logstor och Powerpipe, skulle leda till en stark koncentration i Sverige på marknaden för fjärrvärmerör. Domstolen gjorde en annan bedömning och Konkurrensverket överklagade till högsta instans, Patent- och marknadsöverdomstolen (PMÖD). Även PMÖD gjorde en annan bedömning än Konkurrensverket avseende den relevanta geografiska marknadens definition. Patent- och marknadsöverdomstolen ogillade Konkurrensverkets talan och fastställde tingsrättens dom.

(Dnr 578/2015 och 118/2016)

Transparenslagen

Lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (2005:590), transparenslagen, bygger på statsstödsregler och ställer krav på redovisning i framför allt offentligt ägd eller offentligt finansierad verksamhet.

Konkurrensverkets primära uppgift enligt transparenslagen är att överlämna den information som kommissionen har rätt till enligt transparensdirektivet. Konkurrensverket ska varje år upprätta och skicka en förteckning till kommissionen. Förteckningen ska innehålla alla offentligägda företag inom tillverkningsindustrin i Sverige som omsätter minst 250 miljoner euro. Konkurrensverket har hittills bedömt att det inte finns något sådant företag i Sverige.

Därutöver ska Konkurrensverket utöva tillsyn över efterlevnaden av transparenslagen och de föreskrifter som kan komma att införas. Konkurrensverket har ingen

skyldighet att bedriva löpande och aktiv tillsyn riktad mot alla eller flertalet företag som kan omfattas av lagen. Denna mer generella tillsyn ska istället utföras av de berörda företagens revisorer. Konkurrensverkets tillsynsverksamhet bör inriktas på missförhållanden som anmäls eller på annat sätt uppmärksammas i enskilt fall. Det ska då vara frågan om företag med en nettoomsättning som överstiger 40 miljoner euro och som inte omfattas av lagens undantagsregler. Konkurrensverket har hittills inte bedrivit någon tillsyn enligt transparenslagen. På Konkurrensverkets webbplats finns allmän information om bestämmelserna i transparenslagen.

Situationen 2016 är oförändrad och Konkurrensverket har meddelat detta till kommissionen och Regeringskansliet. (Dnr 211/2016)

Konkurrenslagen innehåller regler om kontroll av företagskoncentrationer. Förvärv eller samgåenden där de berörda företagens årsomsättningar överstiger vissa tröskelvärden ska anmälas till Konkurrensverket.

Beslut och domar i domstolarna 2016

Konkurrensverket	Stockholms tingsrätt/PMÖ	Marknadsdomstolen/PMÖD
<p>Borås kommuns servicekontor 2012-01-23. (Dnr 45/2012) Yrkade att Servicekontoret i Borås skulle förbjudas att sälja mark- och anläggningsentreprenader till andra än den egna kommunen. Förenat med vite om 3 miljoner kronor.</p>	<p>2014-03-31. (T 911-12) Tingsrätten biföll Konkurrensverkets yrkande och förbjöd verksamheten.</p>	<p>2016-02-15. (MD 2016:3) Marknadsdomstolen upphävde tingsrättens dom och ogillade Konkurrensverkets talan om att Borås kommuns mark- och anläggningsentreprenader skulle förbjudas.</p>
<p>Växjö kommun 2013-06-19. (Dnr 380/2013) Yrkade att Växjö kommun skulle förbjudas tvångsansluta nya småhusägare till kommunal fjärrvärme.</p>	<p>2015-11-16. (T 9248-13) Tingsrätten lämnade Konkurrensverkets ansökan utan bifall. Konkurrensverket överklagade domen till Marknadsdomstolen.</p>	<p>2016-07-13. (A 2/15) Konkurrensverket återkallade överklagandet i Marknadsdomstolen, varefter målet senare skrevs av och tingsrättens dom vann laga kraft.</p>
<p>Aleris Diagnostik AB, Capio S:t Görans sjukhus AB, Hjärt-kärlgruppen i Sverige AB 2013-08-28. (Dnr 483/2013) Yrkade om konkurrensskadeavgift på sammanlagt ca 41 miljoner kronor för otillåtet anbudssamarbete.</p>	<p>2015-12-18. (T 12305-13) Tingsrätten biföll Konkurrensverkets talan och dömde företagen att betala drygt 28 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift. Motparterna har överklagat domen.</p>	
<p>Kronfågel Holding AB, Lagerberg i Norjeby AB 2016-01-22. (Dnr 52/2016) Konkurrensverket yrkade att Kronfågel vid vite om 100 miljoner kronor skulle förbjudas att förvärva ensam kontroll över Lagerberg.</p>	<p>2016-03-23. (T 830-16) Målet avskrevs efter att Konkurrensverket återkallat sin talan, då säljaren valde att inte fullfölja transaktionen utan sålde Lagerberg till annat företag.</p>	
<p>Alfa Quality Moving AB, NFB Transport Systems AB och ICM Kungsholms AB 2014-07-14. (Dnr 511/2014) De tre företagen stäms på sammanlagt 42 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift för att de har samarbetat med varandra på ett otillåtet sätt i samband med utrikes bohagsflyttningar.</p>	<p>2016-05-16. (T 10057-14) Tingsrätten lämnade Konkurrensverkets yrkande utan bifall. Konkurrensverket har överklagat domen.</p>	

Konkurrensverket	Stockholms tingsrätt/PMÖ	Marknadsdomstolen/PMÖD
<p>Swedavia AB 2013-06-18. (Dnr 378/2013) Yrkande om att Swedavia ska betala 340 000 kronor i konkurrensskadeavgift för att ha missbrukat sin dominerande ställning.</p>	<p>2016-06-09. (T 9131-13) Tingsrätten lämnade Konkurrensverkets talan utan bifall.</p>	
<p>Logstor, Powerpipe 2016-02-12. (Dnr 118/2016) Konkurrensverket yrkade att Logstor vid vite om 250 miljoner kronor skulle förbjudas att förvärva ensam kontroll över Powerpipe.</p>	<p>2016-08-04. (T 1805-16) Tingsrätten avslog yrkandet. Konkurrensverket överklagade domen.</p>	<p>2016-11-24. (PMT 7499-16) PMÖD fastställde tingsrättens domslut.</p>
<p>Telia Sonera Sverige AB och Göteborg Energi Gothnet AB 2014-12-17. (Dnr 848/2014) Företagen krävs på närmare 35 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift för att ha bildat en anbudskartell inför en upphandling i Göteborgs Stad år 2009.</p>	<p>2016-12-21. (PMT 17299-14) PMD biföll Konkurrensverkets talan och dömde företagen att vardera betala åtta miljoner kronor i konkurrensskadeavgift. Telia har överklagat domen.</p>	
<p>Swedish Match 2014-12-09. (Dnr 815/2014) Yrkande om konkurrensskadeavgift på ca 38 miljoner kronor för missbruk av dominerande ställning.</p>	<p>2017-02-08. (PMT 16822-14) PMD biföll Konkurrensverkets talan och dömde ut närmare 38 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift.</p>	

Konkurrenslagen i korthet

Konkurrenslagen innehåller tre förbud:

- » förbud mot konkurrensbegränsande samarbete
- » förbud mot missbruk av dominerande ställning
- » förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Lagen innehåller också regler om kontroll av företagskoncentrationer.

Sanktioner

För att stoppa pågående överträdelser kan Konkurrensverket besluta om åläggande med eller utan vite. Konkurrensverket kan också ansöka hos Patent- och marknadsdomstolen (PMD) om att företag ska bötfällas genom att betala konkurrens-skadeavgift. Konkurrensverket kan själv besluta om ett så kallat avgiftsföreläggande. Personer i ett företags ledning kan drabbas av näringsförbud om de har deltagit i en kartell.

På talan av Konkurrensverket får Patent- och marknadsdomstolen vid vite förbjuda staten, en kommun eller ett landsting att i sin säljverksamhet tillämpa ett visst förfarande. Kommuner och landsting kan också meddelas förbud att driva en viss verksamhet. Patent- och marknadsdomstolen kan på talan av Konkurrensverket förbjuda en företagskoncentration eller besluta om mindre ingripande åtgärder för att hindra skadliga effekter av koncentrationen.

Förbättringsåtgärder

En av Konkurrensverkets uppgifter är att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet. Vi ska lämna förslag till konkurrensut-sättning och till regelreformer samt följa utvecklingen på konkurrensområdet.

Konkurrensverket redovisar förslag till förbättringsåtgärder i rapporter, skrivelser till regeringen och i remissyttranden. Vi yttrar oss också till andra myndigheter som vill veta vad Konkurrensverket anser om till exempel en särskild utredning eller ändringar i regelverk.

Effekten av konkurrenstillsyn

Konkurrensverkets beslut om åläggande och andra sanktioner syftar främst till att få företag att upphöra med överträdelser och verka preventivt mot framtida konkurrensbegränsningar. Några av resultaten har visats i åtgärder mot företagskoncentrationer. Exempelvis stoppades Kronfågels förvärv av konkurrenten Lagerbergs eftersom förvärvet bedömdes få negativa konsekvenser för konkurrensen. Lagerbergs förvärvades senare av Atria som satsat på investeringar i verksamhet och anläggning. Även åtagandet att i Orklas förvärv av Cederroths sälja varumärket Allévo resulterade i en avyttring till Karo Bio, vars satsning på försäljning och marknadsföring ses som positivt för konkurrensen på den relevanta marknaden.

Rapporter

I våra rapporter analyserar vi hur olika marknader fungerar och lämnar förslag till förbättringsåtgärder. Alla publikationer finns som PDF-filer på vår webbplats, möjliga att ladda ner kostnadsfritt.

Storbankskoncernernas olika verksamheter – en översiktlig beskrivning av olika delmarknader

De fyra storbankskoncernerna har en särskilt stark ställning på den svenska marknaden. Rapporten syftar till att beskriva deras olika verksamheter och översiktligt redogöra för konkurrenssituationen. (Rapportserie 2016:2) Publicerad: 2016-03-31

Utvärdering av yrkesintroduktionsanställningar

Konkurrensverket har haft i uppdrag av regeringen att utvärdera konkurrens-effekterna av stödet för yrkesintroduktionsanställningar då enbart arbetsgivare som omfattas av kollektivavtal om yrkesintroduktion kan ta del av anställningsstödet.

Rapporten beskriver effekterna av stödet och dess ekonomiska betydelse i förhållande till andra anställningsstöd. (Rapportserie 2016:3) Publicerad: 2016-04-26

Leveranser i hela Sverige – två studier av marknaderna för paketleveranser och hemleveranser av livsmedel i Sverige

De ekonomiska förutsättningarna för detaljhandel i mindre tätbebyggda områden kan medföra en mindre effektiv konkurrens mellan detaljhandelsaktörer. Rapporten tar upp två områden där marknaderna utvecklas genom digitaliseringen och e-handeln – paketleveranser och hemleveranser av livsmedel i Sverige. (Rapportserie 2016:6) Publicerad: 2016-07-01

Egna varumärken på livsmedel – konsumtionsmjölk

Rapporten belyser teorier om utveckling för egna märkesvaror, erfarenheter från andra länder och illustrerar svenska förhållanden med marknaden för mjölk. Konsumtionsmjölk har valts som exempel eftersom det är en produkt där egna märkesvaror introducerades relativt sent och utvecklingen mot ökad andel av egna märkesvaror går snabbt. (Rapportserie 2016:7) Publicerad: 2016-09-16

Bredbandsutbyggnad i landsbygd – Byalag och konkurrens

Bredbandsutbyggnaden fortskrider. Staten bidrar ekonomiskt i områden där marknads-mässiga förutsättningar för utbyggnad inte finns. En del av stödet delas ut till så kallade byalag. Rapporten redovisar hur olika byalag har resonerat för att tillgodogöra sig de positiva effekterna av en effektiv konkurrens.

(Rapportserie 2016:8) Publicerad: 2016-09-27

Utvärdering av reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

Det har gått sju år sedan reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet trädde i kraft. Konkurrensverket har drivit flera mål i domstol med stöd av reglerna. Rapporten beskriver lärdomarna från tillämpningen av regelverket, och hur det har gått i domstol. Vi har i rapporten även belyst utmaningar vid tillämpning av regelverket och angivit hur detta kan komma att påverka Konkurrensverkets framtida prioriteringar, utredningar och processer. (Rapportserie 2016:9) Publicerad: 2016-10-05

Flyttavgifter på livförsäkringsmarknaden

Rapporten ger en marknadsöversikt och belyser potentiella inlåsnings effekter bland pensionsförsäkringar. Konkurrensverket har granskat flyttavgifternas effekter och föreslår ett antal åtgärder, som både kan gynna kundernas möjlighet att flytta sina försäkringar och samtidigt stärka konkurrensen på marknaden.

(Rapportserie 2016:12) Publicerad: 2016-12-19

Svenska detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker

Konkurrensverket har i uppdrag att till Europeiska kommissionen, två gånger om året, rapportera olika faktorer som kan ha betydelse för funktionssättet för det svenska detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker. Den första rapporten för 2016 belyste en

enkätundersökning som Konkurrensverket genomfört bland Systembolagets leverantörer till kategorin *Tillfälligt Sortiment Lokalt och Småskaligt* (TSLs). Konkurrensverket rapporterade också om Systembolagets planerade övergång till lättviktsflaska. Årets andra rapport berörde Systembolagets reviderade prismodell samt ett lagförslag gällande privatpersoners distanshandel med alkoholdrycker. (Serie: Övrigt) Publicerad: 2016-06-28 och 2016-12-29

Competition in the waste management sector – preparing for a circular economy

Nytt kretsloppstänkande inom avfallshandlingen ställer krav på nya organisatoriska lösningar och tekniska innovationer. Det framhåller de nordiska konkurrensmyndigheterna i en gemensam rapport avseende olika perspektiv av förutsättningarna för konkurrens inom avfallshantering i de nordiska länderna.

(Serie: Nordiska rapporter)

Publicerad: 2016-02-23

Remissyttranden – konkurrens

Konkurrensverket har besvarat 167 remisser under 2016. Genom att yttra oss över förslag i betänkanden och andra utredningar bistår vi regeringen och myndigheter i beredningen av förslag och beslut.

Bland Konkurrensverkets remisser 2016, märks bland annat flera yttranden inom finansområdet. Konkurrensverket har också medverkat vid hearings och konsultationer arrangerade av bland annat Energi-marknadsinspektionen, Miljö- och energidepartementet, Näringsdepartementet och Finansdepartementet. Här redogör vi för ett urval av Konkurrensverkets remissyttranden på konkurrensområdet under 2016.

Ja till utökad beslutanderätt

I ett yttrande till regeringen har Konkurrensverket tillstyrkt utredningens förslag om en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket. Sverige är en av få medlemsstater

inom EU som saknar egen beslutanderätt för konkurrensmyndigheter. Med en utökad beslutanderätt skulle ärendetiden kunna förkortas samtidigt som rättssäkerheten bibehålls. För att ytterligare tydliggöra effektivitetsvinsterna, lämnade Konkurrensverket även in ett kompletterande yttrande, som underlag för den fortsatta beredningen. (Dnr 464/2016)

Ny konkurrensskadslag

Konkurrensverket har i huvudsak tillstyrkt Näringsdepartementets promemoria med förslag om konkurrensskadslag. Konkurrensverket anser att det är angeläget att konkurrenslagens materiella förbudsbestämmelser kombineras med tillräckliga sanktioner. Huvudansvaret för att sådana sanktioner aktualiseras i det enskilda fallet tillkommer i praktiken Konkurrensverket, men reglerna om skadestånd för konkurrensrättsliga överträdelser fyller en viktig kompletterande funktion. (Dnr 715/2015)

Finansområdet

Konkurrensverket tillstyrkte regleringen av provisioner vid finansiell rådgivning, vilket innebär att det inte kommer att införas något mer långtgående provisionsförbud som föreslagits i betänkandet Värdepappersmarknaden, MiFID II och MiFIR (SOU 2015:2). Konkurrensverket tillstyrkte också ett moderniserat regelverk för betaltjänster som medför ökat tillträde och konkurrens på betaltjänstmarknaden. (Dnr 444/2016 och 509/2016)

På fondområdet har Konkurrensverket tillstyrkt Fondutredningens förslag om att införa ett krav på hållbarhetsinformation, krav på att redovisa aktivitetsmått samt möjligheten för fondbolag att tillhandahålla investeringssparkonto. Konkurrensverket framhöll att man tidigare påtalat att möjligheten skapar konkurrensneutrala villkor för fondbolagen. (Dnr 437/2016)

Nej till prisreglering

Konkurrensverket är generellt negativ till prisregleringar på konkurrensutsatta marknader, eftersom sådana regleringar minskar företagets möjligheter att konkurrera med olika priser. 2016 har Konkurrensverket yttrat sig om tre förslag, som i praktiken innebär prisreglering: Ett förslag från Naturvårdsverket om ett reglerat lägsta pris för plastbärkassar avstyrktes, med hänvisning till att förslaget var otillräckligt motiverat avseende dess snedvridande inverknings på konkurrensen mellan kassar av olika material och den betydande kostnad förslaget kan antas medföra för svenska konsumenter. (Dnr 410/2016)

Konkurrensverket avstyrkte också förslag om ”skäliga villkor” och prisreglering för anvisade elavtal (dnr 186/2016) och ett förslag om reglering av avgifter för att ladda elfordon vid laddningsstationer tillgängliga för allmänheten. (Dnr 72/2016)

Geografisk blockering

I ett yttrande om den inre marknadens funktion tillstyrkte Konkurrensverket Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder mot så kallad geoblocking och andra former av diskriminering på grund av nationalitet, bosättningsort eller etableringsort. Idag finns skillnader i hur konsumenter på den inre marknaden behandlas när de handlar på nätet eller reser till andra medlemsstater för att köpa varor eller tjänster. Enligt Konkurrensverket förbättrar kommissionens förslag möjligheterna att ge konsumenterna bättre åtkomst till varor och tjänster på den inre marknaden, och bedömer att förslaget kommer att ha positiva effekter. (Dnr 385/2016)

Vår vision är "Välfärd genom väl fungerande marknader".

Nej till evenemangslista

Konkurrensverket har avstyrkt Myndigheten för press, radio och tv:s förslag om en så kallad evenemangslista. Konkurrensverket framförde bland annat att det inte framgick vilket problem en eventuell lista var tänkt att lösa. Begreppet fri-tv var inte tydligt avgränsat och enligt Konkurrensverket gör den snabba utbyggnaden av bredband med hög överföringshastighet sannolikt att täckningskravet inom kort blir verkningst. (Dnr 316/2016)

Kommunal särredovisning

Konkurrensverket framhöll att det borde vara möjligt att samordna eller utöka befintliga regler för särredovisning av kommunala säljverksamheter i ny lagstiftning, att det saknades förslag till sanktionsmöjligheter i de fall reglerna inte följs samt en tydlig beskrivning av hur tillsyn och normgivning ska gå till. (Dnr 304/2016)

Typgodkända flerbostadshus

I ett yttrande över betänkandet om svensk byggmarknad *Plats för fler som bygger mer* instämde Konkurrensverket i att en högre grad av enhetlighet genom ”typgodkända flerbostadshus” kan skapa förutsättningar för skalfördelar, ökad strömlinjeformning och storskalighet i byggprocessen, med digital planprocess och sänkta produktionskostnader som följd. (Dnr 254/2016)

Bolån

Konkurrensverket vidhöll sina tidigare framförda synpunkter till Finansinspektionen (Dnr 187/2015), att ett amorteringskrav skulle påverka konkurrensen negativt. Konkurrensverket ansåg att övervägande skäl talar för att tillåta en ny värdering av säkerheten varje gång ett byte av bolåneföretag sker. Det skulle enligt Konkurrensverket skapa ytterligare förutsättningar för konsumentrörlighet och i förlängningen ett skärpt konkurrenstryck. (Dnr 812/2015)

Samverkan

Konkurrensverket strävar efter en effektiv samverkan med myndigheter och andra aktörer. Vi ska också samråda med de myndigheter som berörs av Konkurrensverkets förslag och åtgärder.

Samråd på konkurrensområdet

Flera myndigheter, kommittéer och utredare har en samrådsskyldighet med Konkurrensverket i enlighet med instruktioner, regleringsbrev eller direktiv. Här beskrivs några av de formella samråd som har genomförts på konkurrensområdet 2016.

Post- och telestyrelsen

När det gäller förhandsreglering av telekommunikationsmarknaden har Konkurrensverket en formell samrådsskyldighet med Post- och telestyrelsen (PTS). Ett antal samråd har hållits under året, bland annat om fast och mobil samtalsterminering samt högkvalitativt tillträde. Vi har även samarbetat kring informationsinsamling och – bearbetning rörande paketmarknaden.

Arbetsmiljöverket

Konkurrensverket deltar i Arbetsmiljöverkets arbete med att förstärka tillsynen över företag som bryter mot arbetsmiljöregler för att få konkurrensfördelar. Målet är att göra det lättare för aktörer i arbetslivet att göra rätt och därigenom skapa incitament för sund konkurrens.

Inom ramen för detta uppdrag är Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Konkurrensverket, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Swedac, Transportstyrelsen och Upphandlingsmyndigheten involverade.

Myndigheten för radio och tv

Konkurrensverket ska samråda med Myndigheten för radio och tv inför beslut om att sända tv, sökbar text-tv och kommersiell radio. Under året har samråd genomförts beträffande tillstånd att sända analog kommersiell radio och tillstånd att sända tv i marknätet. Konkurrensverket har även bistått Myndigheten för radio och tv i deras regeringsuppdrag om evenemangslista och vidaresändningsplikten (inklusive frågor om upptäckbarhet).

Energimarknadsinspektionen och Transportstyrelsen

Konkurrensverket har under året samarbetat löpande med Energimarknadsinspektionen och Transportstyrelsen i konkurrensfrågor.

Utvärdering i samverkan

I arbetet med regeringsuppdraget avseende utvärdering av stöd för yrkesintroduktionsanställningar har Konkurrensverket samverkat med övriga myndigheter som deltar i utvärderingen.

Utredningsarbete

Konkurrensverket har bidragit med experter till flera utredningar:

- » 2015 års postlagsutredning (SOU 2016:27)
- » Taxiutredningen (SOU 2016:86)
- » Utredningen om effektivare användning av statens bredbandsinfrastruktur (SOU 2016:1)
- » Nya apoteksmarknadsutredningen (S 2015:06)
- » Skolkostnadsutredningen (SOU 2016:66)
- » 2016 års premiepensionsutredning (SOU 2016:61)
- » Utredningen om användarna i delningsekonomin (Fi 2015:13)
- » Utredningen om Gräsrotsfinansiering (Fi 2016:10)
- » 112-utredningen (Ju 2016:03)
- » Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (Fi 2016:07)
- » Utredningen för en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket (SOU 2016:49).

Samverkan med länsstyrelserna

Länsstyrelserna ska verka för en effektiv konkurrens till nytta för konsumenterna i respektive län. De ska informera om konkurrensfrågor och uppmärksamma Konkurrensverket på förhållanden som tyder på överträdelse av konkurrensreglerna. Länsstyrelserna ska också arbeta för att de, liksom regionala och lokala organ, tar hänsyn till konkurrensaspekterna i olika frågor.

Konkurrensverkets uppgift är att ge länsstyrelserna det underlag och stöd de behöver för sitt arbete. De rapporter som vi publicerar distribueras kontinuerligt till länsstyrelserna under året. Länsstyrelserna har även bjudits in att närvara vid respektive sammankomst på den nedan omnämnda informationsspridningen om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet (KOS).

Samverkan med Skatteverket

Inom ramen för den så kallade *Stora branschgruppen* deltar Konkurrensverket sedan flera år i ett samarbete i Skatteverkets regi. Arbetstagarorganisationer, arbetsgivarorganisationer, bransch- och intresseorganisationer och olika myndigheter ingår i gruppen. Samarbetet syftar till att motverka osund konkurrens och ge förslag på hur man kan öka konkurrensneutraliteten mellan företag i Sverige. Under 2016 har särskilt fokus legat på sekretess mellan myndigheter, att Skatteverket ska få möjlighet att komma ut oannonserat och kontrollera vem som arbetar på olika arbetsplatser och att alla företag som är verksamma i Sverige ska synliggöras.

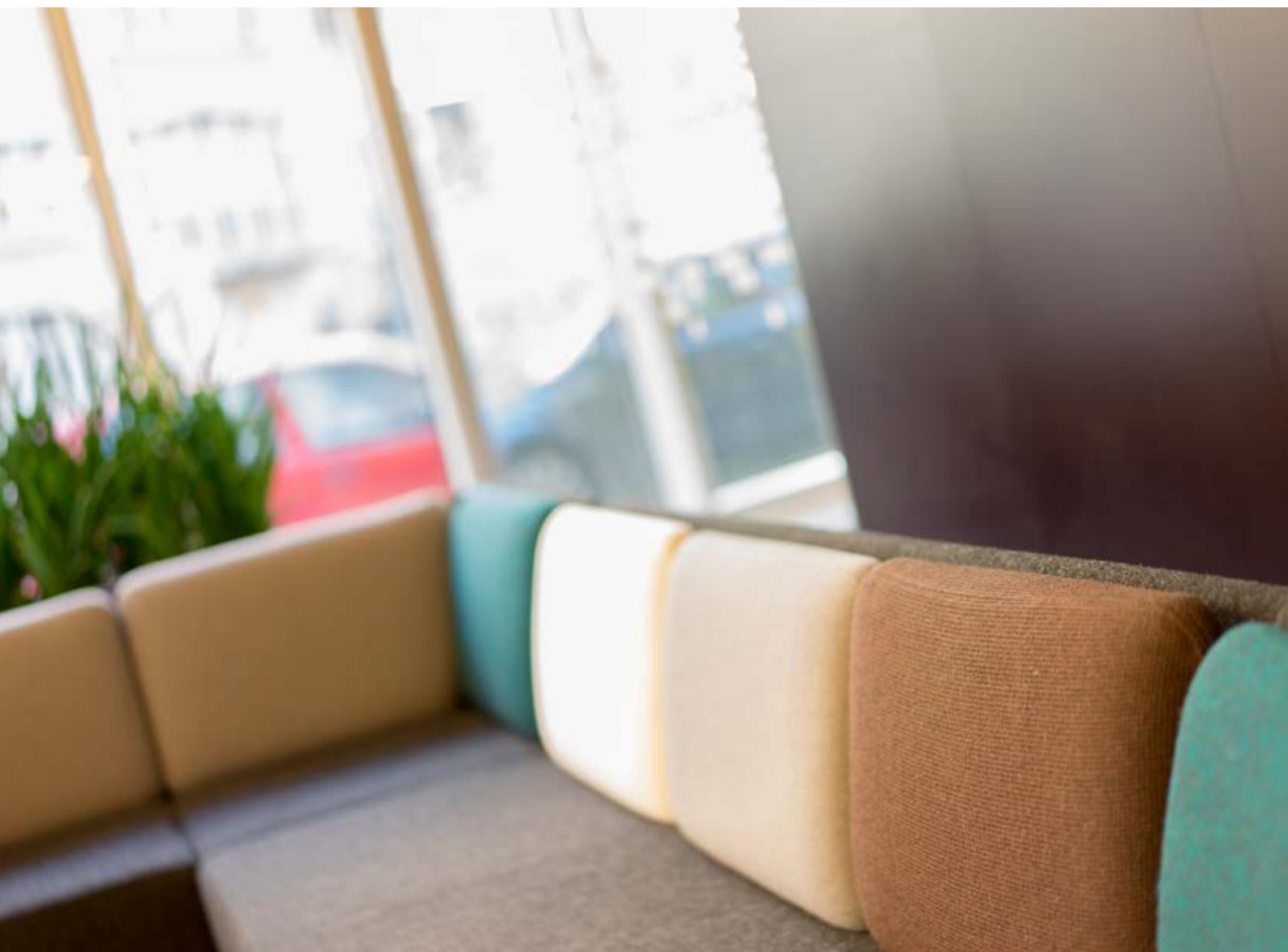

Samarbete om informations- spridning om konkurrens- begränsande offentlig säljverksamhet

Konkurrensverket, Svenskt Näringsliv, Almega och Sveriges Kommuner och Landsting samarbetar i en gemensam informationskampanj. Syftet är att sprida kunskap hos företag och offentliga aktörer om hur de kan och bör förhålla sig till varandra på marknaden och i vilka fall det kan vara bra att involvera Konkurrensverket. Konkurrensverket samarbetar även med Företagarna i syfte att nå ut med information om reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Övrig samverkan

År 2016 har Konkurrensverket bland annat samverkat med Riksenheten mot korruption, Nationella korruptionsgruppen hos polisen, Kronofogdemyndigheten, Upphandlingsmyndigheten och Arbetsmiljöverket. Bland andra aktörer som vi samverkar med kan nämnas Institutet mot mutor, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och flera olika branschföreningar.

Offentlig upphandling

Offentlig upphandling har en viktig strategisk betydelse och påverkar hur samhällets resurser används på det bästa och mest effektiva sättet.

Inom området för upphandlingstillsyn har otillåtna direktupphandlingar varit i fokus. Konkurrensverket har under året lagt fortsatt vikt vid talan om upphandlingsskadeavgift.

Läs om offentlig upphandling på följande sidor.

Offentlig upphandling

Lagtillämpning och tillsyn

Otillåtna direktupphandlingar har varit i fokus för tillsynsverksamheten och Konkurrensverket har lagt fortsatt vikt vid talan om upphandlingsskadeavgift.

Under 2016 har Konkurrensverket lämnat 20 ansökningar om upphandlingsskadeavgift på eget initiativ (fakultativ) och två ansökningar om obligatorisk upphandlingsskadeavgift till förvaltningsrätt. Vi har tagit ställning till olika upphandlingsrättsliga frågor och fattat 20 tillsynsbeslut (inklusive motiverade avskrivningar). Vi har också utövat tillsyn enligt lagen om valfrihetssystem.

Tillsynsbeslut

Konkurrensverkets bredare tillsyn över upphandlingsregelverken resulterar oftast i tillsynsbeslut. Dessa beslut är viktiga i vår strävan efter att ta upp frågor och ärenden, som både kan stoppa systematiska överträdelser och vägleda upphandlande myndigheter och enheter till en korrekt tillämpning.

Ansökningar om upphandlingsskadeavgift

Sedan 2010 har Konkurrensverket haft möjlighet att föra talan i domstol om upphandlingsskadeavgift mot de upphandlande myndigheter och enheter, som har genomfört en otillåten direktupphandling.

Konkurrensverket kan ansöka om upphandlingsskadeavgift på eget initiativ, så kallad fakultativ ansökan. Vid brott mot avtalspärren och förlängd avtalspärren är det obligatoriskt för Konkurrensverket att ansöka om upphandlingsskadeavgift. Detta gäller även om en domstol vid en överprövning av ett avtals giltighet har fastställt att avtalet rätteligen bör ogiltigförklarats, men att det får bestå på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse.

Konkurrensverket följer den rättsliga utvecklingen

Konkurrensverket har till uppgift att följa och redovisa utvecklingen inom den offentliga upphandlingen, både nationellt och internationellt. Vår databas för domstolsavgöranden innefattar domar från förvaltningsrätter, kammarrätter och Högsta förvaltningsdomstolen. Sedan 2010 är det obligatoriskt för dessa domstolar att skicka samtliga domar och slutliga beslut i upphandlingsmål till Konkurrensverket för publicering. Databasen innehåller också avgöranden från EU-domstolen.

Offentlig upphandling och små företag

Konkurrensverket ingår i ett nätverk med myndigheter, som arbetar för att underlätta för små och medelstora företag (SME) att delta i offentliga upphandlingar. Nätverket är ett forum för myndigheterna att utbyta erfarenheter och informera om respektive myndighets arbete inom detta område. Som ett led i att ytterligare öka små och medelstora företags möjligheter att delta i offentlig upphandling har nätverket kontinuerlig dialog med representanter för näringslivs- och upphandlingsorganisationer.

I februari tog Konkurrensverket i samarbete med Upphandlingsmyndigheten fram en interaktiv vägledning för hur direktupphandlingar får genomföras. Det handlar till exempel om undantag från upphandlingsreglerna. I samband med publicering av rapporten "Direktupphandlingar – en kartläggning av myndigheters riktlinjer och rutiner" bjöd Konkurrensverket i december även in till ett frukostseminarium på samma tema.

Exempel på ärenden inom upphandlingstillsyn

Här presenterar vi ett urval av de tillsynsärenden som Konkurrensverket har utrett under året.

Tillsynsbeslut

Vita jobb

Konkurrensverket har utrett om Malmö följt upphandlingsreglerna när kommunen använt den så kallade Vita jobb-modellens system för uppföljning av avtal. I modellen ingår att fackförbund utför viss uppföljning av det upphandlade kontraktet. I beslutet framhöll Konkurrensverket att upphandlingsreglerna inte förbjuder att ett ombud, till exempel en fackförening, kan kontrollera om leverantörer följer avtal efter att en offentlig upphandling är avslutad. Uppföljning och kontroll av att avtalsvillkor har uppfyllts är en viktig uppgift i samband med offentlig upphandling. Konkurrensverket har inget tillsynsansvar avseende de kontraktsrättsliga frågorna och har skrivit av ärendet. (Dnr 171/2015)

Avfallsbolagens tjänster till ägarkommunerna

Förvaltningsrätten i Stockholm har 2016 slagit fast att ägarna till avfallsbolagen Sysav respektive NSR inte får köpa avfallshanteringstjänster från bolagen med stöd av in-house-regeln i lagen om offentlig upphandling (LOU). Domstolen gick helt på Konkurrensverkets linje och konstaterade att kommunerna inte kan använda in-house-regeln för att ingå avtal med bolagen utan upphandling. Förvaltningsrättens domar har överklagats av ägarkommunerna. (Dnr 733/2014)

Sjöfartsverkets upphandling av helikoptrar

Efter att SVT:s *Uppdrag granskning*, våren 2015, sände ett reportage om Sjöfartsverkets upphandling av räddningshelikoptrar, inledde Konkurrensverket en utredning, bland annat för att se om kraven som ställts i upphandlingen var sakligt motiverade eller om de har utformats i syfte att gynna en viss leverantör. Konkurrensverkets kritik bestod bland annat i att det saknades dokumentation av möten med potentiella leverantörer samt att förfrågningsunderlagets utformning på tre punkter stred mot upphandlingsreglerna. (Dnr 306/2015)

Ansökningar om upphandlingsskadeavgift

Västra Götalandsregionen – journalhanteringstjänster

Konkurrensverket har vänt sig till Förvaltningsrätten i Göteborg med krav på att Västra Götalandsregionen ska betala 450 000 kronor i upphandlingsskadeavgift. Ärendet gällde en felaktigt gjord upphandling av journalhanteringstjänster.

Konkurrensverket framhöll att om det under avtalets löptid skulle visa sig att det direktupphandlade avtalet överstiger direktupphandlingsgränsen, trots att myndigheten inte hade räknat med det, är det viktigt att utan dröjsmål inleda ett nytt annonserat upphandlingsförfarande. (Dnr 506/2016)

Landstinget Västernorrland – bemanningstjänster

Förvaltningsrätten i Härnösand har lämnat fullt bifall till Konkurrensverkets talan om upphandlingsskadeavgift på 700 000 kronor mot Västernorrlands läns landsting för en otillåten direktupphandling. Landstinget hade, utan att annonsera upphandlingen, skrivit avtal om köp av bemanningstjänster, där kontraktsvärdet beräknats att vida överstiga gränsen för direktupphandling. (Dnr 494/2016)

Stockholms läns landsting – vårdtjänster

Konkurrensverket har under 2016 lämnat in flera ansökningar om att Stockholms läns landsting ska betala upphandlingsskadeavgift. Detta med anledning av att vårdtjänster vid upprepade tillfällen anskaffats genom otillåtna direktupphandlingar. I december lämnade Konkurrensverket in två ansökningar om vardera 10 miljoner kronor. Det är det maximala bötesbeloppet som kan utgå för en överträdelse. Tidigare under året har vi ansökt vid fyra tillfällen med krav på att landstinget ska betala sammanlagt 1 625 000 kronor i upphandlingsskadeavgift. Sedan 2013 har vi lämnat in ett flertal ansökningar. I ett av målen blev landstinget ålagt att betala det maximala bötesbeloppet på 10 miljoner kronor. (Dnr 569–572/2016)

Polismyndigheten

Konkurrensverket har vänt sig till förvaltningsrätten med krav på att Polismyndigheten skulle dömas att betala upphandlingsskadeavgift på 400 000 kronor för att ha upphandlat polititjänster utan annonsering. Kontraktsvärdet på den otillåtna direktupphandlingen beräknades till närmare fem miljoner kronor. Det var en fakultativ ansökan och målet är avgjort. Domen vann laga kraft i september 2016. (Dnr 202/2016)

Vafab Miljö – köp av avfallstjänster

Det kommunägda avfallsbolaget Vafab Miljö AB har tidigare varit föremål för Konkurrensverkets granskning då Västerås kommun köpt tjänster från bolaget utan att annonsera enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Kommunens upphandlingar från bolaget har prövats i förvaltningsdomstol vid flera tillfällen.

2014 beslutade Vafab Miljö AB:s ägar-kommuner att bilda ett kommunalförbund och att överföra bolagets verksamhet till förbundet. Under en övergångsperiod köpte kommunalförbundet tjänster från Vafab Miljö AB. 2015 ingick parterna ett särskilt uppdragsavtal med varandra. Avtalet är omfattande och innebär att bolaget utför avfallshantering åt kommunalförbundet och i förlängningen de kommuner som är medlemmar i förbundet.

Enligt Konkurrensverket är avtalet värt mer än 930 miljoner kronor. Annonsering enligt LOU har inte skett och Konkurrensverket ansökte i december 2015 hos förvaltningsrätten att kommunalförbundet skulle betala tio miljoner kronor i upphandlingsskadeavgift. (Dnr 797/2015)

Principiellt viktiga avgöranden

Akademiska Hus

I juni slog Högsta förvaltningsdomstolen fast att statliga bolaget Akademiska Hus är en upphandlande myndighet, som därmed ska följa lagen om offentlig upphandling. Domen är principiellt viktig då den slår fast att Akademiska Hus, liksom andra upphandlande myndigheter och enheter, ska följa upphandlingsreglerna.

Målet mot Akademiska Hus AB (tidigare Akademiska Hus Norr AB) har drivits sedan 2013, med yrkat belopp om tre miljoner kronor i upphandlingsskadeavgift.

Förvaltningsrätten i Umeå biföll Konkurrensverkets ansökan och efter att kammarrätten avslagit Akademiska Hus överklagande beviljades prövningstillstånd för avgörande i Högsta förvaltningsdomstolen. (Dnr 476/2012)

Under året har ytterligare ärenden där Kammarrätten i Göteborg avslagit Akademiska Hus överklagande legat för prövning. Det utdömda totala beloppet för dessa mål är 975 000 kronor. (Dnr 473–478/2014)

Haninge Bostäder

Ärendet avser kommunägda Haninge Bostäders delaktighet i ett planerat affärsupplägg, där bolaget genom ett företagsförvärv blev beställare av ett entreprenadkontrakt, utan konkurrensutsättning. Eftersom köpet inte hade annonserats enligt lagen om offentlig upphandling, ansökte Konkurrensverket hos Förvaltningsrätten i Stockholm om att Haninge Bostäder skulle betala tio miljoner kronor i upphandlingsskadeavgift. Förvaltningsrätten gick helt på Konkurrensverkets linje, varpå Haninge Bostäder överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm.

Kammarrätten ansåg att det fanns skäl att se allvarligt på överträdelsen, men fann vid en helhetsbedömning att upphandlingsskadeavgiften på nio miljoner kronor var en tillräcklig sanktion. Domen överklagades av Haninge Bostäder men Högsta förvaltningsdomstolen beslöt att inte meddela prövningstillstånd, vilket innebar att kammarrättens dom vann laga kraft. (Dnr 461/2013)

Tillsynsprojekt

Fördjupad upphandlingsgranskning

Konkurrensverket har under året genomfört fördjupad upphandlingsgranskning av utvalda upphandlande myndigheter. Föremål för granskningen har varit kommunerna Alvesta, Gnesta och Timrå. Avsikten har varit att granska myndigheternas inköp ur ett strukturellt perspektiv och bland annat kontrollera hur faktiskt genomförda inköp förhåller sig till de upphandlade avtal som myndigheterna har möjlighet att använda. En generell slutsats av de fördjupade granskningarna är att kommunernas dokumentation av de direktupphandlingar som de har genomfört har varit bristfällig.

Granskning av efterannonseringar

I september inledde Konkurrensverket en granskning av efterannonseringar. Enligt upphandlingslagarna ska alla upphandlingar över tröskelvärdet efterannonseras. Trots det är det många som inte efterannonserar och Sverige har visat sig vara det EU-land som redovisar de sämsta siffrorna avseende efterannonsering. Det leder till brister i statistiken och sämre transparens och insyn i offentliga affärer. Konkurrensverket har poängterat vikten av att alla upphandlare, ser över riktlinjerna på sin myndighet och att de gör de eventuella ändringar som krävs för att rätta sig efter upphandlingslagstiftningen.

Ansökningar om upphandlingsskadeavgift 2016

Ansökan om upphandlingsskadeavgift – egna initiativ

Nedan följer en lista över samtliga ansökningar om upphandlingsskadeavgift som Konkurrensverket på eget initiativ har lämnat in till förvaltningsrätt under år 2016.

Myndighet	Yrkad upphandlingsskadeavgift	Skäl
Herrljunga kommun Dnr 28/2016	50 000 kr	Otillåten direktupphandling av bemanningstjänster.
Polismyndigheten Dnr 202/2016	400 000 kr	Otillåten direktupphandling av polititjänster.
Hällefors kommun Dnr 208/2016	150 000 kr	Otillåten direktupphandling av byggnadsarbeten vid en renovering av en fastighet i samband med en TV-inspelning av programmet "Sommar med Ernst".
Hällefors kommun Dnr 209/2016	40 000 kr	Otillåten direktupphandling av måleri-tjänster vid en renovering av en fastighet i samband med en TV-inspelning av programmet "Sommar med Ernst".
Västerås kommun Dnr 362/2016	80 000 kr	Otillåten direktupphandling av webb-tv-tjänster.
Laholms kommun Dnr 386/2016	80 000 kr	Otillåten direktupphandling av IT-tjänster.
Karolinska universitetssjukhuset vid Stockholms läns landsting Dnr 442/2016	200 000 kr	Otillåten direktupphandling vid köp av en autofrys.
Västernorrlands läns landsting Dnr 494/2016	700 000 kr	Otillåten direktupphandling av bemanningstjänster inom kardiologi.
Västra Götalandsregionen Dnr 506/2016	450 000 kr	Otillåten direktupphandling av journalhanteringstjänster.
Stockholms läns landsting Dnr 569/2016	530 000 kr	Otillåten förlängning av avtal vid köp av läkartjänster avseende kirurgi inom öppenvården.
Stockholms läns landsting Dnr 570/2016	430 000 kr	Otillåten förlängning av avtal vid köp av läkartjänster avseende invärtesmedicin inom öppenvården.
Stockholms läns landsting Dnr 571/2016	275 000 kr	Otillåten förlängning av avtal vid köp av läkartjänster inom reumatologisk specialistsjukvård.
Stockholms läns landsting Dnr 572/2016	390 000 kr	Otillåten förlängning av avtal vid köp av läkartjänster avseende urologisk specialistsjukvård.

Myndighet	Yrkad upphandlings- skadeavgift	Skäl
Norrbottens läns landsting Dnr 584/2016	80 000 kr	Otillåten direktupphandling av tjänster för transport av avlidna.
Arbetsförmedlingen Dnr 589/2016	90 000 kr	Otillåten förlängning av avtal vid köp av IT-konsulttjänster.
Arbetsförmedlingen Dnr 590/2016	150 000 kr	Otillåten förlängning av avtal vid köp av IT-konsulttjänster.
Region Skåne Dnr 724/2016	200 000 kr	Otillåten direktupphandling av vårdtjänster inom anesthesi- och intensivvård.
Region Skåne Dnr 725/2016	1 150 000 kr	Otillåten direktupphandling av vårdtjänster inom gynekologi.
Stockholms läns landsting Dnr 728/2016	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling av tjänster inom medicinsk radiologi, geriatrisk, psykiatri och privata specialistläkare.
Stockholms läns landsting Dnr 729/2016	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling av tjänster inom medicinsk radiologi, geriatrisk, psykiatri och privata specialistläkare.

Ansökan om upphandlingsskadeavgift – obligatoriska

Nedan följer en lista över samtliga obligatoriska ansökningar om upphandlingsskadeavgift som Konkurrensverket har lämnat in till förvaltningsrätt under 2016.

Myndighet	Yrkad upphandlings- skadeavgift	Skäl
Stockholms kommun Dnr 516/2016	100 000 kr	Avtal om persontransporttjänster har fått bestå av tvingande hänsyn.
Swedavia Airport Telecom AB Dnr 627/2016	3 500 000 kr	Avtal om köp av hård- och mjukvara till ett kommunikationssystem har fått bestå av tvingande hänsyn.

Beslut och domar i domstolarna 2016 – upphandlingsskadeavgift

Konkurrensverkets ansökan och motpart	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen
Länstrafiken i Västerbotten AB			
2012-06-27 Dnr 251/2012 Yrkat belopp: 1 900 000 kr	2014-12-03 (Umeå mål nr 1209-12) Avslog Konkurrensverkets ansökan. 2016-08-26 (Umeå mål nr 1442-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan i sin helhet.	2015-08-26 (Sundsvall mål nr 3208-14) Biföll Konkurrensverkets överklagande och återförvisade målet till förvaltningsrätten. 2016-11-03 (Sundsvall mål nr 2245-16) Beslöt att inte meddela prövningstillstånd.	2016-04-20 (HFD mål nr 5578-15) Beslöt att inte meddela prövningstillstånd i mål om återförvisning.
Västernorrlands läns trafik AB			
2012-06-27 Dnr 252/2012 Yrkat belopp: 1 700 000 kr	2014-12-03 (Umeå mål nr 1231-12) Avslog Konkurrensverkets ansökan. 2016-08-26 (Umeå mål nr 1441-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan i sin helhet.	2015-08-26 (Sundsvall mål nr 3209-14) Biföll Konkurrensverkets överklagande och återförvisade målet till förvaltningsrätten. 2016-11-03 (Sundsvall mål nr 2246-16) Beslöt att inte meddela prövningstillstånd.	2016-04-20 (HFD mål nr 5579-15) Beslöt att inte meddela prövningstillstånd i mål om återförvisning.
Akademiska Hus AB (tidigare Akademiska Hus Norr AB)			
2012-09-11 Dnr 476/2012 Yrkat belopp: 3 000 000 kr	2014-06-10 (Umeå mål nr 1643-12) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.	2015-01-23 (Sundsvall mål nr 1767-14) Avslog Akademiska Hus överklagande.	2016-06-29 (HFD mål nr 884-15) Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet och fastställer vad kammarrätten beslutat om sekretess.
Haninge Bostäder AB			
2013-08-30 Dnr 461/2013 Yrkat belopp: 10 000 000 kr	2014-04-03 (Stockholm mål nr 20749-13) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.	2015-06-29 (Stockholm mål nr 2737-14) Sänkte upphandlingsskadeavgiften till 9 000 000 kr.	2016-04-08 (HFD mål nr 4411-15) Beslöt att inte meddela prövningstillstånd.
SJ AB			
2013-01-24 Dnr 58/2013, 57/2013 Yrkat belopp (totalt): 8 500 000 kr	2014-01-10 (Stockholm mål nr 1959-13 och 1960-13) Avvisade Konkurrensverkets ansökningar då rätten fann att LUF inte är tillämplig på SJ:s upphandlingar.	2015-06-04 (Stockholm mål nr 603-14 och 604-14) Avslog Konkurrensverkets överklagande.	2016-03-08 (HFD mål nr 3999-15 och 4000-15) Prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen.
Statens servicecenter			
2013-05-23 Dnr 330/2013, 331/2013 Yrkat belopp (totalt): 1 450 000 kr	2014-07-28 (Falun mål nr 2191-13 och 2192-13) Avslog Konkurrensverkets ena ansökan och biföll delvis den andra ansökan (350 000 kr).	2015-07-07 (Sundsvall mål nr 2109-14 och 2110-14) Avslog Konkurrensverkets överklagande i det ena målet, sänkning av den utdömda avgiften till 100 000 kr i det andra målet.	2016-05-17 (HFD mål nr 4575-15) Prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen.
Solatium Hus & Hem AB			
2014-06-26 Dnr 457/2014 Yrkat belopp: 85 000 kr	2016-03-10 (Härnösand mål nr 1962-14) Delvis biföll 70 000 kr.		
Akademiska Hus AB			
2014-07-02 Dnr 473-478/2014 Yrkat belopp (totalt): 975 000 kr	2015-04-02 (Göteborg mål nr 7088-14 m.fl.) Biföll Konkurrensverkets ansökningar helt.	2015-06-16 (Göteborg mål nr 1866-1871-15) Avslog Akademiska Hus överklagande.	2016-07-21 (HFD mål nr 4104-4109-15) Beslöt att inte meddela prövningstillstånd.
Bergs tingslags elektriska AB			
2014-12-19 Dnr 853/2014 Yrkat belopp: 550 000 kr	2016-03-17 (Härnösand mål nr 4235-14) Delvis biföll 480 000 kr.		

Konkurrensverkets ansökan och motpart	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltnings- domstolen
Skellefteå kommun 2015-03-16 Dnr 196/2015 Yrkat belopp: 140 000 kr	2016-04-20 (Umeå mål nr 439-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Umeå kommun 2015-03-20 Dnr 216/2015 Yrkat belopp: 140 000 kr	2016-04-20 (Umeå mål nr 471-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Södertälje kommun 2015-06-08 Dnr 449/2015 Yrkat belopp: 2 000 000 kr	2016-07-08 (Stockholm mål nr 12268-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Karolinska universitetssjukhuset vid Stockholms läns landsting 2015-09-29 Dnr 625/2015 Yrkat belopp: 500 000 kr	2016-05-27 (Stockholm mål nr 21027-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Stockholms läns landsting 2015-11-12 Dnr 729/2015 Yrkat belopp: 750 000 kr	2016-02-01 (Stockholm mål nr 24565-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Polismyndigheten 2015-12-11 Dnr 792/2015 Yrkat belopp: 200 000 kr	2016-05-09 (Stockholm mål nr 26813-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Timrå kommun 2015-12-14 Dnr 754/2015 Yrkat belopp: 60 000 kr	2016-09-13 (Härnösand mål nr 4062-15) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Herrljunga kommun 2016-01-14 Dnr 28/2016 Yrkat belopp: 50 000 kr	2016-04-13 (Jönköping mål nr 205-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Hällefors kommun 2016-03-17 Dnr 208/2016 Yrkat belopp: 150 000 kr	2016-11-22 (Karlstad mål nr 1267-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Hällefors kommun 2016-03-17 Dnr 209/2016 Yrkat belopp: 40 000 kr	2016-11-22 (Karlstad mål nr 1268-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
Polismyndigheten 2016-04-14 Dnr 202/2016 Yrkat belopp: 400 000 kr	2016-08-24 (Stockholm mål nr 7652-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		

Beslut och domar i domstolarna 2016 – upphandlingsskadeavgift fortsättning

Konkurrensverkets ansökan och motpart	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltnings- domstolen
--	--------------------	--------------	-----------------------------------

Västerås kommun

2016-06-15 Dnr 362/2016 Yrkat belopp: 80 000 kr	2016-09-09 (Uppsala mål nr 3177-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
--	---	--	--

Laholms kommun

2016-07-01 Dnr 386/2016 Yrkat belopp: 80 000 kr	2016-09-28 (Göteborg mål nr 7173-16) Delvis bifall 40 000 kr.	2016-12-23 (Göteborg mål nr 5524-2016) Kammarrätten bifaller Konkurrens- verkets överklagande och dömer ut det yrkade beloppet.	
--	---	---	--

Karolinska universitetssjukhuset vid Stockholms läns landsting

2016-07-20 Dnr 442/2016 Yrkat belopp: 200 000 kr	2016-11-01 (Stockholm mål nr 16041-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
---	--	--	--

Landstinget Västernorrland

2016-08-26 Dnr 494/2016 Yrkat belopp: 700 000 kr	2016-11-25 (Härnösand mål nr 2748-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
---	---	--	--

Stockholms läns landsting

2016-10-12 Dnr 569/2016 Yrkat belopp: 530 000 kr	2016-11-30 (Stockholm mål nr 21779-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
---	--	--	--

Stockholms läns landsting

2016-10-12 Dnr 570/2016 Yrkat belopp: 430 000 kr	2016-11-30 (Stockholm mål nr 21780-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
---	--	--	--

Stockholms läns landsting

2016-10-12 Dnr 571/2016 Yrkat belopp: 275 000 kr	2016-11-30 (Stockholm mål nr 21781-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
---	--	--	--

Stockholms läns landsting

2016-10-12 Dnr 572/2016 Yrkat belopp: 390 000 kr	2016-11-30 (Stockholm mål nr 21782-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
---	--	--	--

Norrbottnens läns landsting

2016-10-19 Dnr 584/2016 Yrkat belopp: 80 000 kr	2016-12-21 (Luleå mål nr 2127-16) Biföll Konkurrensverkets ansökan helt.		
--	---	--	--

Stockholms kommun

2016-12-28 Dnr 738/2015 Yrkat belopp: 100 000 kr	2016-12-28 (Stockholm mål nr 24947-15) Delvis bifall 90 000 kr.		
---	---	--	--

Yttranden till domstol

Konkurrensverket har lämnat ett yttrande till Förvaltningsrätten i Stockholm i ett mål om överprövning av en upphandling av tjänster som det statliga bolaget Svenska Spel har genomfört enligt lagen om offentlig upphandling (LOU).

Sedan 2010 upphandlar Svenska Spel varor, tjänster och byggentreprenader enligt LOU. Under pågående överprövning av den aktuella tjänstupphandlingen invände Svenska Spel att bolaget inte längre utgör ett offentligt styrt organ enligt 2 kap. 12 § LOU och att bolaget därmed inte omfattas av LOU och de förfaranderegler som förskrivs i lagen. Svenska Spel menade därför att leverantörens ansökan om överprövning skulle avvisas. Förvaltningsrätten beslutade att inhämta yttrande från Konkurrensverket.

I yttrandet prövade Konkurrensverket om Svenska Spel omfattas av begreppet offentligt styrt organ i LOU. Enligt Konkurrensverket tillgodoser Svenska Spel ett behov i det allmännas intresse som inte är av industriell eller kommersiell karaktär. Konkurrensverket fann därför att Svenska Spel uppfyller förutsättningarna för offentligt styrt organ och att bolaget därmed är fortsatt skyldigt att tillämpa LOU vid sina inköp. Förvaltningsrätten har i en dom den 17 februari 2017 instämt i Konkurrensverkets bedömning. (Dnr 432/2016)

Förbättringsåtgärder

Offentlig upphandling är en stor och viktig del av samhällsekonomin. Den offentliga upphandlingen kan bidra till bättre förutsättningar för små och medelstora företag att träda in och växa på olika marknader. Mot denna bakgrund har Konkurrensverket under året på olika sätt och vid flera tillfällen presenterat konkreta förbättringsåtgärder riktade till såväl lagstiftare som offentliga upphandlare.

I vårt arbete beaktar vi hur förslagen kan bidra till att små och medelstora företag lättare ska kunna delta i offentliga upphandlingar. Vi analyserar olika marknader och redovisar åtgärdsförslagen i rapporter, remissyttranden och skrivelser till regeringen.

Effekten av upphandlingstillsyn

En inför våren 2017 sammanställd tillsynsrapport belyser effekten av vårt tillsynsarbete. Rapporten omfattar en utvärdering av 2016 års beslut och ansökningar om upphandlingsskadeavgift.

2016 har vi även publicerat rapporten "Tillsyn har effekt". Av rapporten framgår att de flesta upphandlande myndigheter som Konkurrensverket utövat tillsyn över har genomfört positiva förändringar i organisationen exempelvis avseende kompetensutveckling, förtydligat ansvar och system för uppföljning och kontroll. Vår fördjupade upphandlingsgranskning har också lett till positiva effekter, där de granskade kommunerna fått värdefull kunskap för att förbättra och effektivisera sitt arbete med offentliga upphandlingar. (Dnr 674/2016)

Offentlig upphandling är en stor och viktig del av samhällsekonomin. Den offentliga upphandlingen kan bidra till bättre förutsättningar för små och medelstora företag att träda in och växa på olika marknader.

Upphandlingsreglerna i korthet

Med offentlig upphandling menas att ett offentligt organ, till exempel ett statligt verk eller en kommunal myndighet eller vissa offentliga bolag, köper varor, tjänster eller byggtreprenader. Inom de så kallade försörjningssektorerna, det vill säga områdena vatten, energi, transporter och posttjänster kan även vissa privata bolag omfattas av upphandlingsreglerna.

De grundläggande principer som ska följas vid all offentlig upphandling är:

- » icke-diskriminering
- » likabehandling
- » öppenhet och förutsebarhet
- » proportionalitet
- » ömsesidigt erkännande.

Allmän förvaltningsdomstol får efter ansökan från leverantör besluta om att en upphandling ska göras om. Domstolen kan också besluta om att en upphandling får avslutas först efter att rättelse har gjorts. Om en leverantör efter en avslutad upphandling anser sig ha lidit skada på grund av att upphandlingen inte har gått rätt till, kan leverantören begära skadestånd vid allmän domstol. Avtal mellan en upphandlande myndighet och en leverantör kan även ogiltigförklaras av domstol efter ansökan från leverantör.

Upphandlingsskadeavgift

Konkurrensverket har sedan den 15 juli 2010 rätt att ta upphandlande myndigheter och enheter, bland annat kommuner, landsting och statliga myndigheter, som bryter mot reglerna om otillåtna direktupphandlingar, till domstol och begära att de betalar en upphandlingsskadeavgift. Konkurrensverket ska också ansöka om upphandlingsskadeavgift vid brott mot avtalsspärr och förlängd avtalsspärr.

Rapporter

Tillsyn har effekt. Uppföljning av Konkurrensverkets upphandlingstillsyn

Rapporten belyser vad som har hänt hos de upphandlande myndigheter och enheter som varit föremål för Konkurrensverkets tillsynsbeslut under perioden januari 2014 till september 2015. Syftet är att ge ökad kunskap om hur tillsynen av upphandlingsreglerna påverkar upphandlande myndigheters verksamheter. Av den kartläggning som presenteras i rapporten framgår det att flertalet av de verksamheter som varit föremål för Konkurrensverkets tillsynsbeslut ändrar i sina rutiner.

(Rapportserie 2016:1) Publicerad: 2016-03-08

Upphandling enligt lägsta pris behöver inte ge sämre kvalitet

Den offentliga upphandlingen omfattar stora belopp, och i takt med att allt fler verksamheter utförs av privata utförare blir det viktigare att ställa tydliga krav på det som ska upphandlas. I debatten om den offentliga upphandlingen förekommer ibland påståenden och resonemang som bygger på att det finns en motsättning mellan att ställa höga krav på kvalitet och att använda lägsta pris som tilldelningskriterium.

Rapporten ger en inblick i om de kommuner som använder lägsta pris som utvärderingskriterium vid upphandlingar av livsmedel har lägre ambitioner vad gäller matens kvalitet eller sociala krav i samband med upphandlingar.

(Rapportserie 2016:4) Publicerad: 2016-05-04

Olika pris för samma läkemedel – en kartläggning av landstingens priser vid upphandlingar av rekvisitionsläkemedel

Läkemedel är en stor kostnad inom hälso- och sjukvården, och både Konkurrensverket och andra myndigheter har tidigare skrivit om hur apoteksmarknaden förändrats genom de reformer som gjordes för omkring åtta år sedan. Däremot har relativt lite skrivits om den del av marknaden som utgörs av landstingens inköp av rekvisitionsläkemedel, läkemedel som används i sjukvården utan att hämtas ut på vanliga apotek.

I rapporten gör Konkurrensverket en kartläggning av marknaden för rekvisitionsläkemedel och vilka priser som landstingen erhållit i sina upphandlingar. (Rapportserie 2016:5) Publicerad: 2016-06-21

Statistik om offentlig upphandling 2016

Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket har tagit fram en rapport med statistik om offentlig upphandling. Rapporten visar bland annat att upphandlingar som avser ramavtal ökar och att tre fjärdedelar av anbudsgivare är företag med färre än 50 anställda. (Rapportserie 2016:10) Publicerad: 2016-11-18

Direktupphandlingar – en kartläggning av riktlinjer och rutiner

Rapporten belyser att kravet på regler för direktupphandlingar, och att direktupphandlingar över 100 000 kronor ska dokumenteras, har fått effekt. Nio av tio myndigheter har infört interna styrdokument (riktlinjer) för direktupphandlingar. Lika många uppger också att de har rutiner för att dokumentera direktupphandlingar. (Rapportserie 2016:11)

Publicerad: 2016-12-01

Mellanhänder

Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten har i ett gemensamt projekt om mellanhänder arbetat med att utreda om, och i så fall under vilka förutsättningar, ett upplägg med en mellanhand är förenligt med upphandlingslagstiftningen. Projektet utmynnade i en rapport med slutleverans i januari 2017. (Rapportserie 2017:1)
Publicerad: 2017-01-17

Remissyttranden på upphandlingsområdet***Kommissionens inre marknadsstrategi***

I ett yttrande till regeringen över kommissionens inre marknadsstrategi för varor och tjänster uttrycker Konkurrensverket att regler för offentlig upphandling och konkurrens skapar förutsättningar för en väl fungerande inre marknad i Europa. Yttrandet belyser också vikten av att uppgiftslämningen i samband med efterannonsering i TED (Tenders Electronic Daily) förbättras, liksom behovet av ett EU-nätverk för de nationella tillsynsmyndigheterna för offentlig upphandling. (Dnr 742/2015)

Utstationering av arbetskraft

Konkurrensverket har avseende översyn av "lex Laval" i ett yttrande till Arbetsmarknadsdepartementet framhävt vikten av att företag som har för avsikt att utstationera arbetskraft i ett annat EU-land måste kunna förutse vilka regler och arbetsrättsliga villkor som gäller. Om flera myndigheter ska identifiera minimivillkoren enligt utstationeringsdirektivet, för samma utstationerade arbetstagare, utifrån olika utgångspunkter, kan det leda till en minskad tydlighet och större osäkerhet. Det gäller såväl för arbetsgivare/leverantörer som vill utstationera arbetskraft och utstationerade arbetstagare, som för upphandlande myndigheter. (Dnr 721/2015)

Krav på försäkringar och tjänstepension

Konkurrensverket ser positivt på en lagstiftning som värnar om goda anställningsvillkor och som motverkar osund konkurrens. Konkurrensverket har tillstyrkt ett utredningsförslag om att skyldigheten att ställa arbetsrättsliga villkor i upphandling ska omfatta lön, semester och arbetstid. I ett utkast till lagrådsremiss har förslaget utvidgats till att även omfatta villkor om försäkringar och tjänstepension. Konkurrensverket har avstyrkt en sådan utvidgning eftersom försäkringar och tjänstepension inte ingår i den så kallade hårda kärnan enligt utstationeringsdirektivet och även blir svårt att förena med likabehandlingsprincipen.
(Dnr 132/2016)

Driftsformer för universitetssjukhus

Konkurrensverket har i ett remissvar till Socialdepartementet ställt sig negativt till ett förslag om förbud för landstingen att till någon annan överlämna uppgiften att bedriva hälso- och sjukvård vid ett universitetssjukhus. Även universitetssjukhus bör ha möjligheten att anlita andra vårdgivare när det bedöms som lämpligt och effektivt. Konkurrensverket framhåller att laboratorier vid universitetssjukhusen verkar på en konkurrensutsatt marknad, där offentliga aktörer säljer sina laborietjänster till både privata och offentliga vårdgivare inom primärvården.
(Dnr 504/2016)

Upphandling – civilsamhället

I ett yttrande över betänkandet *Palett för ett stärkt civilsamhälle* avstyrkte Konkurrensverket ett förslag om att upphandling av sociala tjänster eller andra särskilda tjänster, vars värde understiger tröskelvärdet och som inte har ett gränsöverskridande intresse, inte ska omfattas av den nya lagen om offentlig upphandling. Konkurrensverket tillstyrkte däremot att bestämmelser om reserverade kontrakt och bestämmelser om reserverade kontrakt för vissa tjänster bör införas i LOU och LUF, och hade inget att invända mot att Konkurrensverket skulle kunna uppdras att redovisa uppgifter om det civila samhällets deltagande i offentliga upphandlingar. (Dnr 272/2016)

Samverkan

Konkurrensverket strävar efter en effektiv samverkan med myndigheter och andra aktörer. Vi ska också samråda med de myndigheter som berörs av Konkurrensverkets förslag och åtgärder.

Samråd – upphandlingsområdet

Flera myndigheter, kommittéer och utredare har en samrådsskyldighet med Konkurrensverket i enlighet med instruktion, regleringsbrev och direktiv. Här beskrivs ett urval samråd på upphandlingsområdet avseende år 2016.

I enlighet med Konkurrensverkets instruktion samverkar vi med Upphandlingsmyndigheten för att utveckla den offentliga upphandlingen. Det görs bland annat genom gemensam utbildning kring de nya upphandlingsdirektiven. Samarbetet har även handlat om seminariesamverkan i samband med Almedalsveckan samt insamling och publicering av statistikuppgifter på upphandlingsområdet. Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket har tillsammans under året utarbetat och publicerat rapporten *Statistik om offentlig upphandling 2016*.

Konkurrensverket har haft samråd med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) enligt förordning (1982:668) om statliga myndigheters inhämtande av uppgifter från näringsidkare och kommuner.

Konkurrensverket har även samarbetat med Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Därutöver har Konkurrensverket bidragit med experter till:

- » Valfärdsutredningen, ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster (Fi 2015:01).

*Konkurrensverket strävar efter
en effektiv samverkan med
myndigheter och andra aktörer.*

KONKURRENSVERKET

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

KONKURRENSVERKET HEMFÖRÄND ELLER BOENDE FÖR BARN OCH UNGA

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

RAPPORT 2015:1

RAPPORT 2015:2

Kommunikation och kunskap

En fortsatt satsning på kommunikation i olika kanaler har under året bidragit till arbetet med att förebygga överträdelser och till att sprida kunskap om lagstiftningen och om Konkurrensverkets ställningstaganden.

Läs mer om vårt kommunikationsarbete på följande sidor.

Kommunikation och kunskap

Kommunikation

Ett starkt förtroende för Konkurrensverket, och en tillit till vår förmåga att utöva tillsyn är grundläggande för att vårt arbete ska kunna bedrivas framgångsrikt. Kommunikation och information bidrar till att öka förtroendet för Konkurrensverket, visar på nyttan med vårt arbete och ökar förståelsen för regelverken hos våra intressenter. Det blir lättare för företag och upphandlare att göra rätt från början.

En fortsatt satsning på kommunikation i olika kanaler har bidragit till vårt arbete med att förebygga överträdelser och till att sprida kunskap om lagstiftningen samt Konkurrensverkets ställningstaganden.

Fortsatt fokus på digital kommunikation

Under året har vi fortsatt att prioritera digital kommunikation. Vi har kommunicerat via vår webbplats, digitala nyhetsbrev och sociala medier, genom medverkan i traditionell media, i personliga möten och branschforum samt på flera andra arenor både i Sverige och internationellt.

Mer satsning på rörlig bild och närvaro i olika sociala medier har gett oss goda möjligheter att driva trafik till webbplatsen konkurrensverket.se, som är vår viktigaste kanal. Där samlar vi all information om både tillsyn och regelverk för konkurrens- och upphandlingsfrågor. Antalet sidvisningar på vår webbplats har ökat jämfört med föregående år. Statistiken visar bland annat att sidorna med information kring direktupphandlingar väcker fortsatt stort intresse.

Elektroniskt nyhetsbrev: Upphandling och konkurrens

Konkurrensverket har under året fortsatt att publicera ett samlat nyhetsbrev om både upphandlings- och konkurrensrelaterade frågor. Nyhetsbrevet publiceras varannan vecka och ger kontinuerligt nära 3 000 prenumeranter aktuell information om ämnen där främst tillsynsaspekter ligger i fokus. Att nyhetsbreven intresserar läsarna framgår av den goda öppningsgraden.

Interaktiva vägledningar

Våra interaktiva digitala vägledningar är ett snabbt sätt att hjälpa våra intressenter i olika frågor. De bidrar till ökad förståelse för regelverken och har blivit mycket uppskattade av användarna. Under 2016 har vi tagit fram en digital vägledning om direktupphandlingar som publicerats både på svenska och på engelska. Vi har också tagit fram en vägledning om distributionsavtal som förklarar vad leverantörer och återförsäljare bör tänka på när de ingår avtal om köp eller försäljning av en vara eller tjänst. Därutöver har vi publicerat en engelsk version av vår digitala vägledning om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Rörlig bild

Under 2016 har Konkurrensverket utvecklat formatet rörlig bild. Vid sidan av webbsända seminarier i realtid har vi även laddat upp videofilmer och klipp från egna arrangemang på webbplatsen och gjort materialet tillgängligt via Youtube.

Under 2016 publicerade Konkurrensverket åtta informationsfilmer. Utöver dessa producerades även en film att användas i rekryteringssyfte.

- » Var går gränsen? En film om direktupphandlingar (februari 2016)
- » Varför konkurrens? En film om varför konkurrens är viktig på marknaden (april 2016)
- » Det här gör Konkurrensverket. En film om Konkurrensverkets uppdrag och verksamhet (april 2016)
- » När företag missbrukar sin marknads-makt (maj 2016)
- » Internationell samverkan för bättre konkurrens (maj 2016)
- » Karteller drabbar konsumenterna (juni 2016)
- » När sammanslagningar skadar konkurrensen (juni 2016)
- » Konkurrens mellan privata och offentliga företag (juli 2016).

Poddsändningar

Som ett led i att utveckla och fördjupa den digitala kommunikationen har Konkurrensverket under 2016, fortsatt att utveckla egna poddsändningar under namnet Konkurrenten, en podd om konkurrens- och upphandling. Flera medarbetare från olika avdelningar har medverkat i podden och totalt har 13 avsnitt publicerats under 2016. (Ytterligare ett avsnitt producerades för publicering 2017). Poddsändningarna rör allt från specifika ärenden och upphandlingar till konkurrensrelaterade frågor och historik. Konkurrensverkets poddsändningar har hittills laddats ner över 8 500 gånger i 39 olika länder, vilket indikerar att de är populära och att det finns en stor efterfrågan.

Webbaserad kundtjänst

Konkurrensverket hanterar kontinuerligt en mängd olika frågeställningar kring konkurrens- och upphandlingslagstiftningen, främst via vår tipsfunktion. För att underlätta för målgrupperna att snabbt hitta rätt svar på sina frågor har Konkurrensverket under året vidareutvecklat arbetet med ett webbaserat frågeforum.

Sociala medier

Konkurrensverkets närvaro i sociala medier kompletterar den information och de kommunikationsmöjligheter som finns via webbplatsen. Vi har bland annat använt Twitter som kanal i den externa kommunikationen. Twitter har varit ett komplement för att kommunicera nyheter, anföranden och lediga tjänster samt för att skapa uppmärksamhet och leda trafik till Konkurrensverkets webbplats och övriga kommunikationskanaler. Vi använder också LinkedIn bland annat för rekryteringsannonser.

Informationsmöten och seminarier

Under året har medarbetare deltagit i en rad olika seminarier, kurser och möten med upphandlare och leverantörer på olika platser i landet. Vi har också deltagit i olika seminarier och konferenser kring konkurrensrättsliga frågor. Sammankomsterna har varit relaterade till lagstiftningen och vårt tillsynsuppdrag.

Almedalsveckan

Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten arrangerade sex gemensamma seminarier i Visby under Almedalsveckan tisdagen den 5 juli 2016, på temat

”Morgondagens offentliga inköp”. Därutöver arrangerade vi ett seminarium under temat ”Tillsammans mot korruption” i samarbete med Institutet mot mutor (IMM) med flera.

Seminarierna lockade en stor publik och många har tittat på dem via vår webbplats, antingen i direktsändning eller i efterhand. Intresset för seminarierna och åhörarnas delaktighet i diskussionen vittnar om att det var angelägna och engagerande ämnen som togs upp.

Flera av Konkurrensverkets medarbetare deltog också som experter vid andra arrangörers arrangemang i Visby.

Årets seminarier under Almedalsveckan hade följande rubriker:

- » Lyft inköpen! Offentlig upphandling för att nå samhällspolitiska mål
- » Hur blir det bättre med nya upphandlingsregler?
- » Tidig dialog och innovationsupphandling för verksamhets- och samhällsutveckling
- » Korruption, anbudskarteller och utslutning från offentliga kontrakt
- » Flyktingsituationen – en utmaning för upphandlare
- » Mer direktupphandling – enklare affärer eller mindre konkurrens?
- » Kan upphandlingar skapa fler jobb med schysta villkor?

Varje seminarium inleddes med en kortare film där ett urval personer på stan fick frågor om hur de ställer sig till begreppet offentlig upphandling. Variationen i svar, och de insikter som fanns hos de intervjuade, gav mycket bra introduktion till de olika seminarierna. Filmerna var uppskattade av publiken, ett intresseväckande inslag som ledde till reflektioner kring respektive ämne. Konceptet, liksom filmerna, kan återanvändas vid kommande arrangemang.

Debattartiklar och anföranden

Konkurrensverket har aktivt deltagit i den offentliga debatten på upphandlings- och konkurrensområdet. Medarbetare har hållit

anföranden för såväl beslutsfattare som inköpare i stat, kommun och landsting. På vår webbplats finns debattartiklar och anföranden publicerade. En av artiklarna rörde konkurrens med schystare villkor där Konkurrensverket, Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Landsting och Almega stod som gemensam avsändare. (Dagens samhälle, 2016-11-17).

Andra ämnen för anföranden och paneldiskussioner har bland annat varit; samordnade konkurrensregler, tillsynsfrågor, Konkurrensverkets prioriteringar samt svensk förvärvskontroll.

Konkurrensverket i media

Konkurrensverket arbetar proaktivt och öppet i mediefrågor. Många av våra ärenden har väckt stor uppmärksamhet och genererat omfattande publicitet under året. Bland de mest omskrivna finns de som mer direkt berör allmänheten, exempelvis livsmedelsdistribution, mark- och anläggningsentreprenadarbeten, bostadsmarknaden, och fri entré till statliga museer.

Flera av de rapporter som vi har gett ut under året, bland annat den om IT-upphandlingar, har väckt stort intresse.

Vi har under 2016 distribuerat 49 pressmeddelanden. Totalt omnämndes Konkurrensverket i 6 733 artiklar, en ökning från föregående år. Våra beslut, ställningstaganden och rapporter har rönt stort intresse, vilket bidrar till att öka tilliten till myndigheten.

Journalisters syn på Konkurrensverket

Konkurrensverket har år 2016 tagit del av en rapport från Evimetricx, som bland annat anger ett så kallat nöjd-journalist-index (NJI), och därmed fått en bättre bild av hur svenska journalister uppfattar vår externa kommunikation.

Den genomsnittliga nöjdheten bland journalister har ökat kraftigt sedan 2015. NJI har ökat från 54 till 61 under 2016.

Kommunikation i samverkan

Konkurrensverket deltar i ett nätverk av myndigheter och branschorganisationer som samarbetar mot osund konkurrens inom offentlig upphandling, bland annat tillsammans med Skattemyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Polisen och Riksenheten mot korruption.

Inom ramen för nätverket *Stora branschgruppen* har en film, "Skattebrott – ett hot mot vår demokrati", tagits fram. Filmen ger praktiska råd för hur inköpare ska hindra oseriösa leverantörer att tilldelas kontrakt i privata och offentliga upphandlingar.

Kunskap

Enligt regleringsbrevet för 2016 ska Konkurrensverket redovisa och kommentera intressenternas uppfattning av myndighetens lagtillämpning, däribland konkurrens-

lagen och lagen om offentlig upphandling. Undersökningen belyser också kunskap om regelverken och vilket förtroende som intressenterna har för myndigheten. Konkurrensverket har nu genomfört intressentundersökningen för 24:e året i rad. Det är tionde gången som frågor om offentlig upphandling ingår.

De intressenter som tillfrågats är: större företag (200 anställda eller fler), små och medelstora företag (färre än 200 anställda), branschorganisationer, kommuner och landsting, affärsjurister, ekonomijournalister samt gruppen myndigheter och verk. Resultaten används vid prioritering av informationsinsatser och andra aktiviteter under det kommande året. Undersökningen har genomförts av Intermetra Business & Market Research Group AB och omfattar totalt cirka 1 000 personer.

Intressenternas syn på lagtillämpningen och Konkurrensverket

Förtroende

Vid en sammanvägning av de olika intressentgrupperna svarar en majoritet, 63 procent, att de har ett stort eller mycket stort förtroende för Konkurrensverket, vilket är något lägre än förra året. Andelen med stort förtroende är högst bland myndigheter och verk, och lägst bland små företag.

Attityd

Lite drygt hälften av de tillfrågade, 53 procent, har en positiv inställning till konkurrenslagen. Mest positiva är större företag, mest negativa är ekonomijournalister.

Intressenterna är mer kritiska till upphandlingslagstiftningen. 34 procent är positiva till lagstiftningen och är en liten minskning jämfört med 2015 (36 procent)

83 procent tycker att det är bra att Konkurrensverket är tydlig i kommunikationen kring vilka ärenden som prioriteras.

Effekter

Samtliga intressentgrupper är fortsatt mycket positiva till konkurrens. 98 procent anser att konkurrens är något bra. Fyra av tio av de tillfrågade, 44 procent, tror att det förekommer att aktörer medvetet bryter mot konkurrenslagen mycket eller ganska ofta.

En majoritet, 61 procent, anser att Konkurrensverket aktivt motverkar allvarliga överträdelser av konkurrenslagstiftningen. Det är en ökning jämfört med 2015 (55 procent).

Ungefär hälften av de tillfrågade, 52 procent, tror att det förekommer att aktörer medvetet bryter mot upphandlingsreglerna mycket ofta eller ganska ofta.

Kännedom

Den allmänna kännedomen om konkurrens- och upphandlingslagstiftningen är fortsatt hög.

55 procent svarar att de känner till att Konkurrensverket ansvarar för tillämpningen av konkurrenslagen. Det är en minskning från föregående år då 73 procent kände till det. 89 procent svarar att de känner till konkurrenslagen.

Kännedomen om upphandlingslagstiftningen är fortsatt hög. 87 procent svarar att de känner till den. På upphandlingssidan svarar 33 procent att de känner till att Konkurrensverket ansvarar för lagtillämpningen, en minskning jämfört med 2015 (53 procent).

44 procent känner till lagen om valfrihetssystem och de som är positiva till lagen är på samma nivå som förra året. Kommuner och landsting har bäst kännedom, företagen sämst.

Kunskap

Kunskapen om konkurrenslagens huvudområden är fortsatt god. Av de som svarat uppger 94 procent att de känner till att det finns förbud mot konkurrensbegränsande samarbeten. 94 procent vet att företagskoncentrationer kan stoppas och 93 procent känner till att det finns förbud mot missbruk av dominerande ställning. 84 procent känner till att överträdelser mot lagen kan leda till kraftiga böter.

En majoritet, 75 procent, känner till att offentliga aktörer i vissa fall kan förbjudas att agera på en marknad. Mer än hälften (57 procent) av de tillfrågade känner till att företag kan slippa konkurrensskadeavgift om de medverkar till att avslöja en olaglig kartell. Det är en ökning från förra året med 8 procent.

Inom upphandlingslagstiftningen känner nästan alla till att otillåtna direktupphandlingar kan leda till böter, 91 procent. Ännu fler, 95 procent, känner till att kontrakt via otillåtna direktupphandlingar kan ogiltigförklaras.

Bedömningen av Konkurrensverkets ärendehantering

Bland de som har haft kontakt med oss i konkurrens- och upphandlingsärenden är andelen som ger ett positivt helhetsomdöme för hur Konkurrensverket hanterat ärendet 63 procent. Andelen som är missnöjda är i stort sett oförändrad. Sammantaget ligger helhetsomdömet för 2016 på samma nivå som de senaste åren.

De som haft kontakt med oss är mest nöjda med tillgängligheten och bemötandet. 79 procent ger Konkurrensverket höga betyg när det gäller möjligheten att snabbt och enkelt få kontakt. 77 procent ger höga betyg för bemötandet.

Konkurrensverket kan fortfarande bli bättre på att ge information om hanteringen av enskilda ärenden. Där är de tillfrågade något mer nöjda än förra året, men det kan fortfarande förbättras.

Jämfört med förra året är det fler som anger att det är troligt att de kontaktar Konkurrensverket igen om de skulle stöta på en misstänkt överträdelse av konkurrensregelverket (66 procent 2016 jämfört med 61 procent 2015). Vid misstänkta överträdelser av upphandlingsregelverket är det 59 procent uppger att det är troligt att de skulle kontakta Konkurrensverket igen.

Intressenternas bedömning av ärendehantering, förtroende för Konkurrensverket och kunskap om lagen, procent

Konkurrens- och upphandlingsärenden	2016		2015		2014	
	Pos	Neg	Pos	Neg	Pos	Neg
Snabbt och enkelt komma i kontakt med	79	4	70	9	70	11
Bemötande	77	8	77	7	79	6
Personalens kompetens och kunnande	63	12	66	9	66	9
Förståelse för ditt ärende	61	14	63	11	62	16
Information om vad som skulle hända med ärendet	48	17	37	13	46	18
Snabbt/enkelt besked om vad som hänt	57	18	35	12	49	17
Besked/beslut var begripligt och välmotiverat	50	16	43	12	52	16
Helhetsomdöme om hur ärendet hanterats	63	14	65	14	66	15
Skulle du kontakta Konkurrensverket igen?	66	15	61	22	72	14

Förtroende för Konkurrensverket

	2016	2015	2014
Andel som har stort eller mycket stort förtroende för Konkurrensverket	63	67	66

Kunskap om lagen

	2016	2015	2014
Andelen som är positiva eller mycket positiva till konkurrenslagen	53	58	57
Andelen som är positiva eller mycket positiva till upphandlingslagstiftningen	34	36	27
Andelen som känner till att Konkurrensverket ansvarar för tillämpningen av konkurrenslagen	55	73	61
Andelen som känner till att Konkurrensverket ansvarar för tillsynen av upphandlingslagarna	33	53	33

Forskning

Forskning inom det konkurrens-
politiska området, inklusive frågor
om upphandling och statsstöd,
bidrar till att öka kunskapen om
konkurrensens effekter.

Läs mer om vårt forskningsarbete på följande sidor.

Forskning

Konkurrensverkets viktigaste uppgift på forskningsområdet är att stödja projekt. Forskningen ska resultera i ökad kunskap hos Konkurrensverkets medarbetare och intressenter.

Konkurrensverket har i uppdrag att bedriva forskningsverksamhet med anknytning till myndighetens verksamhetsområden. Anslaget för 2016 var på 13,6 miljoner kronor. Det ska bidra till forskning på både konkurrens- och upphandlingsområdet. Forskningsanslaget är uppdelat i bidragsfinansiering till forskare på högskolor och universitet samt egeninitierade uppdrag till forskare.

I första hand finansierar vi forskning inom juridik och ekonomi. Vi arrangerar också konferenser, seminarier och workshops där vi informerar om forskningen och dess resultat. Varje år utlyser Konkurrensverket dessutom en uppsattävling för studenter.

Projekt som har fått stöd 2016

Under året fick vi in 46 ansökningar om bidrag till forskning inom konkurrens- respektive upphandlingsområdet.

Konkurrensverket beviljade pengar till åtta nya projekt inom konkurrensforskning och ett inom upphandlingsforskning på sammanlagt närmare 4,6 miljoner kronor för 2016. Konkurrensverket betalade också ut drygt 6,9 miljoner kronor till tio pågående projekt.

Konkurrensforskning

Nedan redovisas de nya forskningsprojekten inom konkurrensrelaterade frågor.

- » Björn Lundqvist – “Ascola (Academic Society for Competition Law) forskarkonferens i Stockholm våren 2017”
- » Richard Friberg – “Minikurser inom konkurrensforskning”
- » Magnus Söderberg – “Can customer complaints be a substitute to formal antitrust and regulatory processes?”
- » Julian Nowag – “Economics and Value Judgment: Between Accountability and Independence of Competition Agencies”
- » Ulf Bernitz – “Access to the European Commission’s Files in Cartel Cases – Promoting or Preventing Effective Enforcement of the European Competition Rules?”
- » Björn Lundqvist – “Relevant market and market power when companies compete through innovation: Competition in the New Economy”
- » Sven-Olov Daunfeldt – “Staten som kapitalet: Hur påverkas konkurrensen av statliga stödinsatser till privata företag?”
- » Henrik Horn – “Unilateral konkurrenspolitik, standard-essentiella patent och internationell integration”.

Uppdragsforskning

Konkurrensverket lägger ut forskningsuppdrag, där vi ser ett direkt behov av att undersöka eller belysa specifika frågor inom konkurrens- och upphandlingsområdet. Resultatet redovisas i en särskild rapportserie för uppdragsforskning. Till varje uppdrag knyter vi en referensgrupp som har till syfte att kvalitetssäkra studien. Referensgrupperna består av personer med särskild kompetens inom det aktuella ämnesområdet. Vår ambition är att rapporterna ska vila på en gedigen akademisk grund och vara skrivna så att även en icke-specialist kan ta till sig innehållet.

För 2016 anslogs totalt 2,6 miljoner kronor till uppdragsforskning inom konkurrens- och upphandlingsområdet.

Uppdragsforskningsrapporter om konkurrens

Under 2016 har Konkurrensverket publicerat följande uppdragsforskningsrapporter:

- » Hans Henrik Lidgard – ”Konkurrens och miljö”
- » Niklas Arvidsson – ”Framväxten av mobila, elektroniska betalningstjänster i Sverige – En studie av förändring inom betalssystemet”
- » Anders Parment – ”Personbilsmarknad i förändring – konsekvenser för konkurrensförhållanden och konsumentskydd med särskild betoning på eftermarknaden”.

Uppdragsforskningsrapporter om offentlig upphandling

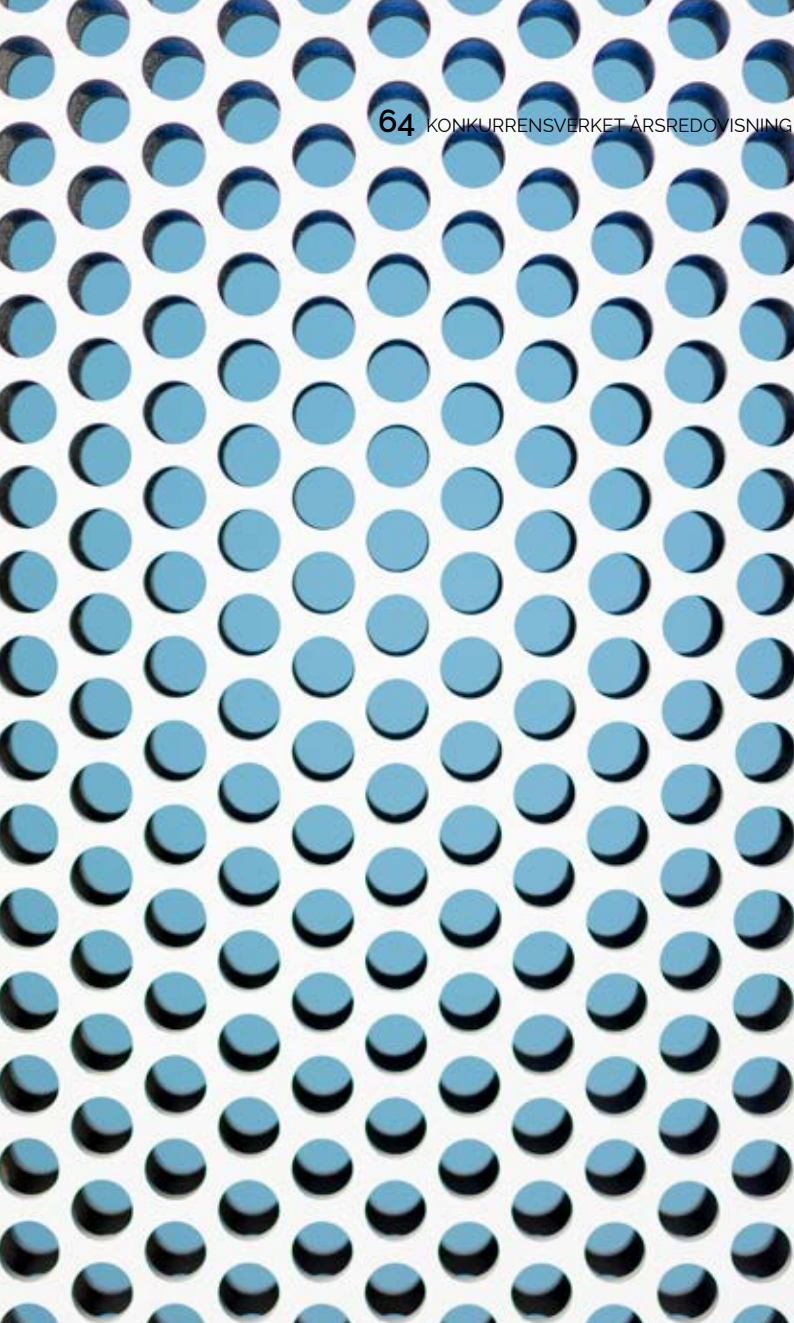
Under 2016 har Konkurrensverket publicerat följande uppdragsforskningsrapporter:

- » Mihály Fazekas och Bence Tóth – ”Assessing the potential for detecting collusion in Swedish public procurement”
- » Björn Lundell, Jonas Gamalielsson och Stefan Tengblad – ”IT-standarder, inlåsnings och konkurrens. En analys av policy och praktik inom svensk förvaltning”.

Konferenser, Pros and Cons och workshops

För att sprida och fördjupa kunskaperna om aktuella konkurrens- och upphandlingsfrågor genomför Konkurrensverket varje år ett internationellt forskningsseminarium vid namn ”The Pros and Cons”. Sedan det första seminariet 2002 har forskare och experter diskuterat för- och nackdelar med intressanta frågeställningar inom konkurrensrätten. Temat för årets seminarium, som arrangerades den 11 november, var ”The Pros and Cons of the Sharing Economy”. Vid konferensen deltog cirka 100 forskare, akademiker, advokater samt företrädare för konkurrensmyndigheter.

Den 10 november arrangerade Konkurrensverkets råd för forskningsfrågor the Swedish Workshop in Competition Research (SWCR). SWCR anordnas årligen i anslutning till konferensen Pros and Cons och fokuserar på konkurrens- och upphandlingsrelaterade frågor.

Uppsatstävling

För att öka intresset för konkurrens- och upphandlingsfrågor bland studenter, anordnar Konkurrensverket årligen en uppsatstävling. Tävligen är öppen för alla ämnen med relevans för Konkurrensverkets verksamhet. Sista inlämningsdag är 15 september. I år konkurrerade 37 bidrag varav sex stycken prisbelönades och uppsatsförfattarna fick dela på 100 000 kronor. Tre av de vinnande uppsatserna handlade om offentlig upphandling och tre om konkurrens.

Forskning ger resultat

Konkurrensverkets forskningsverksamhet har resulterat i ökad kunskap om konkurrens- och upphandlingsrelaterade frågor, såväl internt som externt. Det har medfört att ett flertal forskarstudenter disputerat inom våra forskningsområden. Utöver avhandlingar har det resulterat i böcker, rapporter och ett relativt stort antal publiceringar av artiklar i vetenskapliga tidskrifter.

Rådet för forskningsfrågor

Konkurrensverket har ett forskningsråd knutet till sig. Rådet för forskningsfrågor består i huvudsak av externa akademiska forskare inom nationalekonomi, juridik och företagsekonomi.

Rådet har till uppgift att stimulera forskningen på konkurrens- och upphandlingsområdet och att tillföra Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten resultat från utvecklingen främst inom de ekonomiska och juridiska vetenskaperna, som kan ha betydelse för verksamheten. Rådets ledamöter utses av Konkurrensverket efter samråd med Upphandlingsmyndigheten och har en mandatperiod på två år. 2016 har Rådet för forskningsfrågor sammanträtt tre gånger. På agendan stod bland annat aktuella forskningsfrågor, forskningsanslag, bidragsansökningar, förslag till uppdragsforskning och uppsatstävlingen.

Ledamöter i Rådet för forskningsfrågor 2016

Dan Sjöblom, generaldirektör, rådets ordförande, Konkurrensverket

Carl Dalhammar, universitetslektor i industriell miljöekonomi vid Lunds universitet

Lars Henriksson, professor i juridik vid Handelshögskolan i Stockholm

Tobias Indén, docent i juridik vid Umeå universitet

Henrik Jordahl, docent i nationalekonomi vid Institutet för Näringslivsforskning

Sofia Lundberg, docent i nationalekonomi vid Umeå universitet

Björn Lundqvist, docent i juridik vid Stockholms universitet (ledamot från den 15 oktober)

Annik Magerholm Fet, professor i miljöstyrning, systemteknik och livscykelanalyser vid Norges teknisk-naturvetenskapliga universitet i Trondheim (ledamot till den 8 december)

Kristina Nyström, docent i nationalekonomi vid Kungliga Tekniska högskolan

Katarina Olsson, professor i juridik vid Lunds universitet (ledamot till den 24 maj)

Grith Skovgaard Ølykke, professor i juridik vid Copenhagen Business School

Magnus Söderberg, docent i företagsekonomi vid Göteborgs universitet

Joakim Wallenklint, funktionsansvarig för forskningsfrågor och rådets sekreterare, Konkurrensverket

Internationellt arbete

Konkurrensverket har till uppgift att bidra till den internationella utvecklingen inom konkurrens- och upphandlingsområdet. Vi samverkar internationellt i nätverk med motsvarande myndigheter och internationella organisationer.

Läs mer om vårt internationella arbete på följande sidor.

Internationellt arbete

Konkurrensverket har till uppgift att bidra till den internationella utvecklingen inom konkurrens- och upphandlingsområdet. Vi samverkar internationellt i nätverk med motsvarande myndigheter och internationella organisationer.

Samarbeten inom EU

ECN

Inom European Competition Network (ECN) har Konkurrensverket ett nära samarbete med Europeiska kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF).

År 2016 anmälde kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter 145 nya ärenden i nätverket.

Innan Europeiska kommissionen meddelar beslut i ett ärende ges parterna möjlighet att framföra muntliga synpunkter på utkastet till beslutet genom ett så kallat muntligt förfarande. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter konsulteras om kommissionens beslut vid möten i den rådgivande kommittén. Konkurrensverket har deltagit vid nio sådana tillfällen under året. Det är möjligt för de nationella konkurrensmyndigheterna att delta virtuellt vid dessa möten, vilket Konkurrensverket gör då tillfälle ges. Därutöver deltar Konkurrensverket vid rådgivande kommitténs möten för att samråda kring vissa lagstiftningsärenden hos kommissionen. Under 2016 har Konkurrensverket deltagit vid två tillfällen.

De nationella konkurrensmyndigheterna är skyldiga att konsultera kommissionen innan de fattar beslut enligt artiklarna 101 och 102 i FEUF. Konkurrensverket har under 2016 konsulterat kommissionen i ett ärende.

Arbetet med att kartlägga och analysera om de nationella konkurrensmyndigheterna inom EU har de verktyg som krävs för att garantera ett effektivt tillsynsarbete har pågått sedan flera år. Konkurrensverket har tagit aktiv del i arbetet att vidta åtgärder i syfte att uppnå en mer effektiv och enhetlig rättstillämpning. Kommissionen har genomfört en effektutvärdering inför ett lagstiftningsförslag 2017 med syfte att säkerställa de nationella konkurrensmyndigheternas självständighet, tillgodose tillgången till effektiva verktyg för att upptäcka och bekämpa överträdelser samt säkerställa att effektiva sanktionsmöjligheter finns.

Samverkan om förvärvsprövningar

2016 har Konkurrensverket deltagit i sex möten i den rådgivande kommittén kring kommissionens förvärvsprövningar. De nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen har därutöver en särskild arbetsgrupp, vars uppgift är att främja ökat samarbete avseende förvärvsprövningar. Under 2016 har Konkurrensverket deltagit vid tre av arbetsgruppens möten.

Rådgivande kommittén för offentlig upphandling

Det EU-rättsliga samarbetet kring upphandlingsfrågor sker till stor del inom ramen för Europeiska kommissionens rådgivande kommitté, under Generaldirektoratet för den inre marknaden, industri, entreprenörskap samt små och medelstora företag. Konkurrensverket har bistått Regeringskansliet i detta arbete, framförallt genom att bidra med synpunkter avseende medlemsstaternas rapportering av upphandlingsstatistik relaterat till den rådgivande kommitténs arbetsgrupp

för ekonomi och statistik (ESWG), där Konkurrensverket deltagit vid två möten.

Enligt de nya upphandlingsdirektiven ska medlemsstaterna vart tredje år lämna en övervakningsrapport och en statistikrapport om den offentliga upphandlingen till kommissionen. Första tillfället att lämna sådana rapporter är enligt direktivet våren 2017.

Nordiskt samarbete

De nordiska konkurrensmyndigheterna har sedan många år ett väl utvecklat samarbete. Sverige var värd för det senaste årsmötet som hölls på Djurö utanför Stockholm, i september. Där diskuterades bland annat hur man uppnår konkurrensneutrala villkor på bästa sätt, motverkande köpkraft vid företagskoncentrationer samt strategisk kommunikation och konkurrensfrämjande arbete.

Inom det nordiska samarbetet finns särskilda arbetsgrupper, bland annat för kartellfrågor – här ingår medarbetare som arbetar med kartellutredningar vid respektive myndighet. Ordförandeskapet roterar och deltagarna träffas en gång per år för att diskutera aktuella ärenden och metodutveckling. 2016 var Island värd. Utöver fysiska möten hålls löpande telefonkonferenser för uppdatering om myndigheternas respektive verksamhet.

Konkurrensverket ingår i ett samarbetsavtal med konkurrensmyndigheterna i Danmark, Island och Norge. 2016 begärde Konkurrensverket ett förhandlingsmandat från regeringen för att kunna förhandla om ett reviderat nordiskt avtal för att säkerställa en mer effektiv tillämpning av ländernas nationella konkurrenslagstiftning. Den 26 januari 2017 beslutade regeringen att bemyndiga Konkurrensverket att förhandla ett nytt samarbetsavtal med de nordiska länderna.

För upphandlingsfrågor finns ett nordiskt nätverk där företrädare för nordiska departement och myndigheter, som har uppgifter inom upphandlingsområdet, träffas för att

utbyta erfarenheter och diskutera aktuella frågor. I oktober 2016 träffades representanterna i Köpenhamn för att diskutera implementeringen av de nya upphandlingsdirektiven. Därtill diskuterades förutsättningar för leverantörer att lämna gemensamma anbud samt vilka möjligheter som ges i direktiven att främja ideella organisationers deltagande i offentliga upphandlingar.

Övrigt internationellt samarbete

OECD

Konkurrenskommittén inom Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) har 2016 hållit två möten där Konkurrensverket medverkat. Ämnen för diskussion har bland annat varit lojalitets-skapande rabatter, åtaganden vid konkurrensrättsliga ärenden, geografisk marknadsavgränsning, förbud och åtaganden vid koncentrationsärenden, prisdiskriminering och sanktioner vid överträdelser av konkurrensreglerna. Under 2016 har Konkurrensverkets generaldirektör ingått i styrgruppen som bereder konkurrenskommitténs arbete.

På upphandlingsområdet har Konkurrensverket under året deltagit i ett möten i OECD:s regi. I syfte att främja implementeringen av OECD:s rekommendation om offentlig upphandling har Konkurrensverket lämnat ett skriftligt bidrag avseende resultatet av myndighetens arbete med upphandlingstillsyn genom ansökningar om upphandlingsskadeavgift och tillsynsbeslut.

ICN

Konkurrensmyndigheter samarbetar globalt inom nätverket International Competition Network (ICN). Konkurrensverket deltar aktivt i samtliga fem arbetsgrupper.

Sedan maj 2015 är Sverige ordförande för arbetsgruppen för konkurrensfrämjande åtgärder (Advocacy Working Group). Ordförandeskapet delas med konkurrens-

myndigheterna i Italien och Mexiko. Under 2016 har fokus bland annat legat på ett projekt att ta fram en handbok och en broschyr om hur konkurrensmyndigheter på bästa sätt kan genomföra sektorsundersökningar. Konkurrensverkets generaldirektör deltog i arbetsgruppens workshop i november, där Konkurrensverket delade erfarenheter av hur man kan arbeta strategiskt för att främja konkurrens inom offentlig upphandling.

Medarbetare från arbetsgruppen för företagskoncentrationer har deltagit i ett projekt som syftar till att revidera och uppdatera ICN:s rekommendationer kring anmälan om företagskoncentrationer. Konkurrensverket fanns även representerat i ett rundabordssamtal kring samma ämne i december.

Inom arbetsgruppen för kartellfrågor deltog två medarbetare som talare vid en årlig workshop om kartellfrågor.

Konkurrensverket medverkade i planeringen av en workshop inom ramen för arbetsgruppen för effektiva arbetsmetoder (Agency Effectiveness Working Group). Konkurrensverkets medarbetare deltog även i paneldebatter om projektledning respektive hur konkurrensmyndigheter kan införa effektiva etiska regler kring jäv och mutor.

På den årliga ICN-konferensen i Singapore var Konkurrensverket representerat vid paneldebatter inom samtliga arbetsgrupper. Konkurrensverkets generaldirektör medverkade i en paneldebatt som rörde åtaganden vid företagskoncentrationer. På konferensen deltog Konkurrensverkets medarbetare även som talare och moderator vid seminarier om hur konkurrensmyndigheter kan nå ut till företag och andra marknadsaktörer och avhålla dem från att bryta mot konkurrensreglerna, hur konkurrensmyndigheter hanterar regleringar ur ett konkurrensperspektiv, online vertikala begränsningar som strider mot konkurrensreglerna, samt effektiv rekrytering.

Public Procurement Network

Public Procurement Network är ett informellt nätverk med representanter från europeiska departement och myndigheter, specifikt inriktade på offentlig upphandling. Samarbetet inom nätverket syftar bland annat till att stärka och förbättra tillämpningen av upphandlingsreglerna samt att verka för gränsöverskridande offentlig upphandling. Konkurrensverket har aktivt deltagit i arbetet genom att besvara frågor som skickas ut av medlemmarna inom nätverket. Konkurrensverket har även använt sig av nätverket för att inhämta information och ta del av erfarenheter inom ramen för myndighetens projekt om mellanhänder. (Dnr 562/2015)

World Bank

I oktober 2015 lanserade Världsbanken en rapport, *Benchmarking Public Procurement 2016*, som analyserar upphandlingssystemen i 77 olika länder, utifrån olika regelverk som påverkar den offentliga upphandlingens olika faser. Rapporten fokuserar också på en för leverantörer viktig aspekt; ett väl fungerande rättsmedelsystem för omhändertagande av klagomål. Världsbanken har under 2016 arbetat med en utökad version av rapporten, som ska omfatta 183 länder. Konkurrensverket har till denna version under året bidragit med information om offentlig upphandling i Sverige.

Internationella kontakter

Under året har Konkurrensverket haft besök av delegationer från Lettland, Ukraina, Moldavien, Turkiet, och Vitryssland.

Flera av Konkurrensverkets medarbetare har på inbjudan av myndigheter och organisationer hållit anföranden vid internationella konferenser, bland annat i Belgien, Danmark, Finland, Indien, Italien, Lettland, Norge, Rumänien, Schweiz, Slovakien, Storbritannien och USA.

Medarbetare och organisation

För att på bästa sätt kunna uppfylla vårt uppdrag arbetar vi aktivt med kompetensförsörjning och arbetsmiljö. Konkurrensverkets målsättning är att alla medarbetare ska trivas och känna att de utvecklas på arbetet.

Läs om oss och hur vi arbetar på följande sidor.

Medarbetare och organisation

Medarbetare

Majoriteten av medarbetarna i kärnverk-samheten består av jurister och ekonomer med en akademisk examen. Flera är specialiserade på konkurrens- eller upp-handlingsrätt. Bland juristerna har många domstolserfarenhet. Av ekonomerna är cirka hälften disputerade. Den normala anställningsformen är tillsvidareanställning, men i vissa fall, till exempel vid arbetsanhopning, tillämpar vi visstidsanställning.

Under 2016 har 65 medarbetare börjat och 54 slutat. Medelantalet anställda var 179 under 2016, 94 var kvinnor och 85 män. Medelåldern var 41 (40,9) år. En medar-betare har fortsatt efter 65 år. Antalet års-arbetskrafter har varit 140,59.

Under året har vi fått två regeringsbeslut om att tillhandahålla praktikplatser 2016–2018. Det är för personer med funk-tionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och för nyanlända arbets-sökande. Under hösten har vi tagit emot en praktikant från den första gruppen och våren 2017 kommer vi att ta emot från den andra gruppen. Vi kommer till våren också se över hur vi kan erbjuda jobb enligt regeringsbeslutet om moderna beredskaps-jobb i staten 2017–2020.

Kompetensutveckling

Alla medarbetare som börjar vid Konkurrens-verket deltar i en introduktionsutbildning. Vid sidan om det kontinuerliga lärandet i arbetet, deltar medarbetare i interna seminarier och går på externa kurser. Medarbetare deltar i OECD-arbete samt i nätverket International Competition Network (ICN), som anordnar webinarier, telefonkonferenser och möten.

För Konkurrensverkets chefer har en intern seminarierie startats under året. Varje månad förmedlas myndighetsöver-gripande information på verksmöten dit alla medarbetare bjuds in. Interninforma-tion förmedlas kontinuerligt via intra-nätet, Kompassen, och där ligger också alla styrdokument. Avdelnings- och enhets-möten hålls varje vecka.

Under året har två medarbetare varit utlånade till Regeringskansliet, åtta har suttit med i kommittéer och två medarbetare har tjänstgjort som nationella experter vid Europeiska kommissionen i Bryssel.

Friskvård och hälsa

Konkurrensverket ser friskvård som en investering. Alla medarbetare har möjlighet att under arbetstid, om arbetet så tillåter, utöva en timmes friskvårdsaktiviteter per vecka. Konkurrensverket ger ett bidrag på upp till 5 000 kronor per medarbetare och år för detta.

Den genomsnittliga sjukfrånvaron var 3,4 procent 2016 (2,5 procent 2015). Vanligaste orsakerna till långtidsfrånvaro

är stressrelaterade besvär samt problem med rygg och axlar. Konkurrensverket tillhandahåller ergonomiska hjälpmedel för de som behöver det. Företagshälsovård och rehabilitering är upphandlad, och från 2016 är Helsa vår leverantör.

Konkurrensverket har en personalförening som heter Efterverket. Under året har Efterverket bland annat bjudit in föreläsare och anordnat guidade visningar efter kontorstid.

Arbetsmiljö och värdegrund

Under året har vi arbetat med mål för organisatorisk och social arbetsmiljö. Chefsgruppen har fått utbildning om den nya föreskriften AFS 2015:4 och cheferna har tillsammans med sina medarbetare formulerat mål som adresserar den organisatoriska och sociala arbetsmiljön på avdelningar och enheter. Värdegrunden som arbetades fram för några år sedan har varit en gemensam utgångspunkt i måldiskussionerna. Konkurrensverkets värdegrund knyter an till regeringens prioriteringar av en god förvaltningskultur. Kulturen syftar till att skapa en mer effektiv och rättssäker statsförvaltning, samt bidrar till att myndighetens bemötande av allmänheten i så hög grad som möjligt kännetecknas av värdighet och respekt (offentligt etos). Enligt vår värdegrund strävar vi efter att vara:

Tydliga

Vi har en målgruppsanpassad kommunikation. Vi är objektiva, sakliga och öppna i våra kontakter vilket skapar förtroende och trovärdighet.

Respektfulla

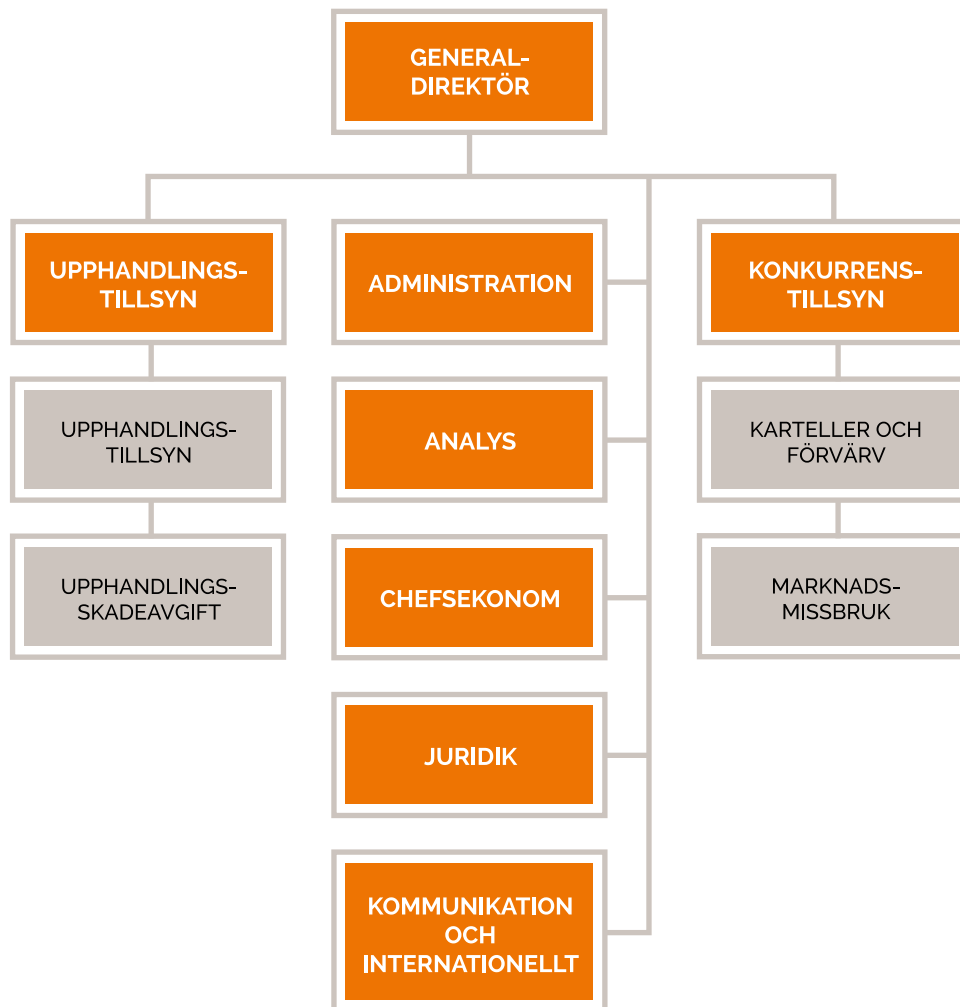
I alla våra kontakter, externt och internt är vi öppna och lyhörda för mottagarnas behov och möter dem med respekt. Genom att ha respekt för varandras kompetenser och olikheter arbetar vi prestigelöst tillsammans för att nå våra mål.

Engagerade

Vi arbetar med stort engagemang och är framåtblickande för att ligga steget före. Engagemanget skapar en arbetsglädje som gör att vi trivs på arbetet och når goda resultat till nytta för våra målgrupper.

Kompetenta

Vi har kompetens, förmåga och resurser att genomföra vårt uppdrag med hög kvalitet. Vi tillvaratar våra erfarenheter och arbetar med ständig förbättring av våra kunskaper och våra metoder för att effektivisera och kvalitetssäkra vårt arbete.

Organisation

Konkurrensverket är ett enrådgivningsverk som under 2016 leddes av generaldirektören Dan Sjöblom. Ställföreträdande generaldirektör var Kristina Geiger, som tillsammans med samtliga avdelningschefer utgör ledningsgruppen. Ledningsgruppen, som sammanträder varje vecka, är ett stöd till generaldirektören.

Den första september 2016 genomförde Konkurrensverket en omorganisation. Enheten för konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet (KOS) upphörde den 31 augusti och frågornas hantering övergick till enheten för missbruk och

vertikala avtal där en funktion för KOS, ledd av en funktionsansvarig, skapades. Kommunikations- och Internationella avdelningarna slogs ihop till Avdelningen för kommunikation och internationella frågor, bestående av tre funktioner, tips och klagomål-, internationella- och kommunikationsfunktionerna, ledda av var sin funktionsansvarig.

Konkurrensverket består nu av sju avdelningar. Lönehantering sköts sedan 1 april 2015 av Statens servicecenter och under hösten 2016 har arbetet påbörjats att överföra även kund- och leverantörsreskontrahanteringen och e-handel dit.

Konkurrensverkets ledningsgrupp från den 1 februari 2017

Ledningsgruppen består av generaldirektören (GD), ställföreträdande GD (stf. GD) och avdelningscheferna (AC)

Från vänster:

Ewa Wennberg, avdelningschef

Avdelningen för upphandlingstillsyn

Arvid Fredenberg, chefsekonom och

avdelningschef Chefsekonomavdelningen

Kristina Geiger, stf. GD och avdelningschef

Administrativa avdelningen

Karin Lunning, tf. GD

Per Karlsson, chefsjurist och avdelnings-

chef Juridiska avdelningen

Hanna Witt, avdelningschef Avdelningen

för konkurrenstillsyn och tf. avdelningschef

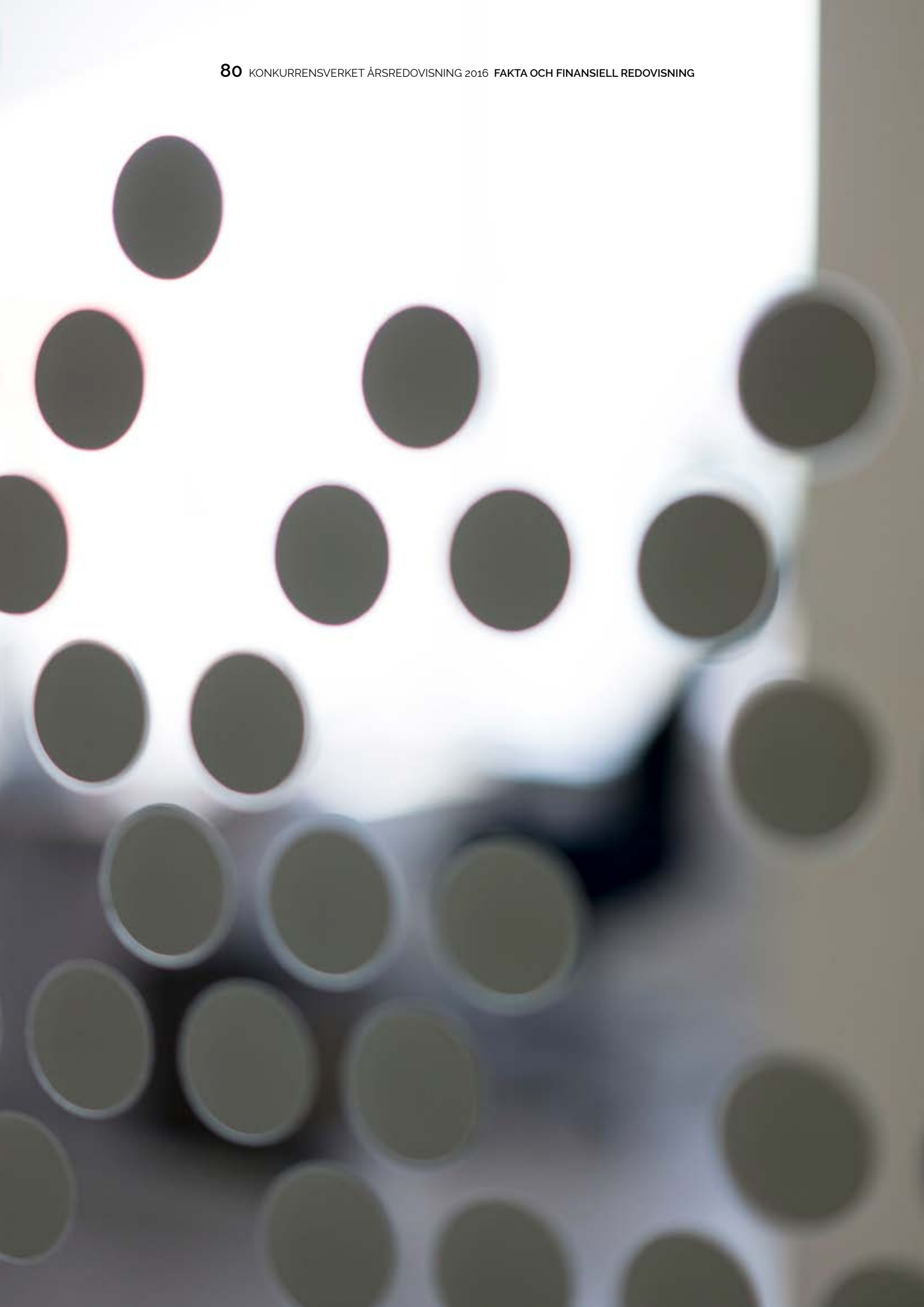
Avdelningen för kommunikation och

internationella frågor

Johan Hedelin, avdelningschef

Avdelningen för analys

Fakta och finansiell redovisning

I fakta i korthet redovisas statistik för Konkurrensverkets ärenden inom lagtillämpning och tillsyn samt remisser.

Läs mer om den finansiella redovisningen på följande sidor.

Fakta i korthet

Ärendestatistik

Kostnader inkluderar indirekta kostnader och redovisas fördelat på avslutade ärenden

	2016	2015	2014
Konkurrenslagsärenden			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	102 701	97 145	105 052
Utnyttjad tid (av total tid) procent	67	58	61
Genomsnittlig handläggningstid för avslutade ärenden, kalenderdagar	130	127	112
Konkurrensbegränsande samarbete ²			
Registrerade	8	17	16
Avslutade	7	13	14
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	538	519	398
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	1 673	2 484	1 664
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	1 103	1 495	1 005
<i>Under 2016 avslutades två särskilt omfattande ärenden med en sammanlagd handläggningstid på drygt 1 510 kalenderdagar och 11 100 timmar. Inga av de avslutade ärendena 2016 avsåg vertikala samarbeten.</i>			
Missbruk av dominerande ställning ²			
Registrerade	2	9	5
Avslutade	4	7	8
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	232	383	246
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	442	4 765	1 667
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	291	2 869	1 007
Konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet ²			
Registrerade	1	9	13
Avslutade	10	12	9
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	316	284	182
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	505	843	595
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	333	507	359

Under 2016 avslutades ett särskilt omfattande ärende med en handläggningstid på drygt 884 kalenderdagar och 2 268 timmar.

	2016	2015	2014
Anmälningar av företagskoncentrationer			
Registrerade	74	61	67
Avslutade	77	63	65
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	28	26	26
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	285	193	124
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	188	116	75
Fas 1 – ärenden handläggningstid, arbetsdagar ⁶	13	15	16
Övriga företagskoncentrationsärenden			
Registrerade	30	40	42
Avslutade	30	38	44
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	56	47	37
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	24	12	25
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	16	7	15
Domstolsärenden			
Registrerade	4	6	7
Avslutade	11	4	5
Totalt avslutade konkurrenslagsärenden			
Genomsnittlig tid för ärenden i domstol, kalenderdagar ⁷	580	280	743
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	1 024	811	889
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	675	488	537
<i>De fyra registrerade ärendena 2016 avser två ansökningar om stämning till Stockholms tingsrätt avseende företagskoncentrationer (Kronfågel och Logstor), ett ärende om fristförlängning i ett koncentrationsmål, samt en rädansökan.</i>			
<i>De elva avslutade ärendena 2016 avser fem domar i målen som gällde Swedavia, Logstor, Borås kommun, Strömstads kommun och Orkla ASA, två beslut om fristförlängning i företagskoncentrationsärenden, beslut efter återkallelse i Kronfågel och Växjö kommun, ett yttrande över rättegångskostnader, samt ett beslut om räd. ⁸</i>			
Totalt konkurrenslagsärenden			
Registrerade	119	142	150
Avslutade	139	137	145

	2016	2015	2014
Lagen om offentlig upphandling			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	27 044	27 623	22 273
Utnyttjad tid (av total tid) procent	18	17	13
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	271	255	258
Tillsynsärenden m.m. ²			
Registrerade	109	140	123
Avslutade	120	137	107
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	236	248	210
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	89	66	67
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	57	39	39
Domstolsärenden			
Registrerade	22	19	19
Avslutade	28	13	24
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig tid för ärenden i domstol, kalenderdagar ⁹	427	328	471
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	55	56	58
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	35	33	34
<i>De registrerade ärendena 2016 avser 22 ansökningar om upphandlingsskadeavgift, därav 20 fakultativa och 2 obligatoriska.</i>			
Lagen om valfrihetsystem			
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ¹	33	243	656
Utnyttjad tid (av total tid) procent	0,02	0,2	0,4
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	106	152	150
Registrerade	1	4	5
Avslutade	1	5	6
Avslutade ärenden,			
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ³	106	152	150
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁴	9	47	64
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	6	28	38
Remissyttranden			
Besvarade remisser	167	175	126
Utnyttjad tid (av total tid) procent	3	3	3
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁵	22	24	37
Nyckeltal			
Total lokalyta per anställd, m ²	21	22	21
Lokalhyra per anställd och år, tkr	84	87	85

- ¹⁾ Total förvaltningskostnad fördelad efter under året registrerad tid
- ²⁾ Inkluderar även ärenden som registrerats som tipsärenden och utretts på tillsynsenhet
- ³⁾ Från det datum då ärendet öppnades till att det avslutats
- ⁴⁾ Registrerade timmar från ärendets öppnande till att det avslutats
- ⁵⁾ Samtliga timmar under hela handläggningstiden, oavsett kalenderår, har beräknats efter timkostnad under det år ärendet avslutats
- ⁶⁾ Anmälningar av företagskoncentrationer som inte når särskild utredning, beräknat i arbetsdagar från ankomstdatum tills ärendet avslutas
- ⁷⁾ Från det att Konkurrensverket lämnat in ansökan till Stockholms tingsrätt tills slutligt beslut
- ⁸⁾ Ärendena Strömstads kommun samt Orkla ASA nämndes i årsredovisningen 2015 men avslutades 2016
- ⁹⁾ Från det att Konkurrensverket lämnat in ansökan till förvaltningsrätten tills slutligt beslut.

Ekonomisk översikt

Anslags- och bidragsfinansierad verksamhet (tkr)

År	Anslag			Övriga intäkter			Kostnader		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Konkurrens ¹	118 960	105 489	116 936	4 613	1 998	772	123 573	107 487	116 847
Offentlig upphandling ¹	31 622	29 753	27 430	1 226	564	1 181	32 848	30 317	28 408
Upphandlingsstöd	-	42 087	-	-	2 118	31 489	-	44 205	32 553
Total	150 582	177 329	144 366	5 839	4 680	33 442	156 421	182 009	177 808

¹⁾ Fördelning av kostnader och intäkter baseras på registrerad tid.

Uppbörd (tkr)

År	Intäkt			Tillfört statens budget		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Konkurrensskadeavgift	4 510	-	2 479	4 510	-	2 479
Upphandlingsskadeavgift	30 740	5 460	13 704	30 740	5 460	13 704
Total	35 250	5 460	16 183	35 250	5 460	16 183

Transfereringar (tkr)

År	Erhållet från statens budget/ andra myndigheter			Lämnade bidrag			Finansiella kostnader		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Konkurrens	26 453	8 893	7 310	26 440	8 821	7 300	13	72	10
varav rättgångskostnader	18 445	2 227	1 457	18 432	2 155	1 447	13	72	10
varav forskningsbidrag	8 008	6 666	5 853	8 008	6 666	5 853	0	0	0
Offentlig upphandling	2 891	7 339	3 870	2 891	7 339	3 870	0	0	0
varav forskningsbidrag	2 891	4 493	3 870	2 891	4 493	3 870	0	0	0
Total	29 344	16 232	11 180	29 331	16 160	11 170	13	72	10

Avrapporterade regeringsuppdrag

Uppdrag enligt instruktion, regleringsbrev samt särskilda uppdrag (tkr)

Dnr	Uppdrag	Erhållna medel	Kostnader inkl. overhead
120/2014	Uppdrag till Konkurrensverket avseende utvärdering av stöd för yrkesintroduktionsanställningar	935	674
265/2016	Uppdrag till statliga myndigheter att bidra med underlag för Sveriges genomförande av Agenda 2030	0	30

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2016	2015	2014	2013	2012
Beviljad låneram i Riksgäldskontoret	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
Utnyttjad låneram vid räkenskapsårets slut	2 236	3 344	4 995	2 735	5 235
Beviljad kontokredit hos Riksgäldskontoret	18 000	18 000	18 000	8 000	8 000
Utnyttjad kontokredit under året	0	0	0	0	0
Räntekostnader på räntekonto	89	83	-	1	-
Ränteintäkter på räntekonto	29	-	88	193	247
Avgiftsintäkter m.m. som myndigheten disponerar (myndigheten disponerar samtliga avgiftsintäkter m.m.)	5 271	2 048	853	1 352	2 176
Totalt beräknade intäkter enligt regleringsbrev	0	1 200	1 200	1 200	1 200
Beviljad anslagskredit					
21 01:2 Insatser för energieffektivisering, ap.5	-	50	-	-	-
24 01:15 Konkurrensverket, ap.1	4 228	13 869	13 789	4 030	3 983
24 01:15 Konkurrensverket, ap.2	-	7 650	-	-	-
24 01:16 Konkurrensforskning	409	410	411	411	405
24 01:21 Finansiering av rättegångskostnader	0	1 800	1 800	1 800	1 800
Utnyttjad anslagskredit	1 220	-	-	-	-
Anslagssparande					
21 01:2 Insatser för energieffektivisering, ap.5	-	0	-	-	-
24 01:15 Konkurrensverket, ap.1	0	7 241	1 711	7 368	3 235
24 01:15 Konkurrensverket, ap.2	-	6 081	-	-	-
24 01:16 Konkurrensforskning	0	176	103	257	900
24 01:21 Finansiering av rättegångskostnader	0	15 772	16 542	9 000	17 744
Antal årsarbetskrafter	141	177	170	132	134
Medelantalet anställda	179	205	197	152	154
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 096	1 019	1 033	1 007	996
Årets kapitalförändring	-	-	-	-	-
Balanserad kapitalförändring	-	-	-	-	-
Överfört enligt Not 10 Myndighetskapital	-	-	-	-	-
Utgående myndighetskapital	-	-	-	-	-

Resultaträkning

(tkr)	Not	2016	2015
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		150 582	177 329
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	5 271	2 048
Intäkter av bidrag	2	522	2 608
Finansiella intäkter	3	46	24
Summa		156 421	182 009
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-117 392	-137 354
Kostnader för lokaler		-21 210	-21 203
Övriga driftkostnader		-15 883	-21 864
Finansiella driftkostnader	3	-107	-101
Avskrivningar och nedskrivningar	5	-1 829	-1 487
Summa		-156 421	-182 009
Verksamhetsutfall		0	0
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	6	35 250	5 460
Medel som tillförts statens budget		-35 250	-5 460
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	7	29 146	14 278
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		0	1 954
Finansiella kostnader		-13	-72
Lämnade bidrag		-29 133	-16 160
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring		0	0

Balansräkning

Tillgångar (tkr)	Not	2016-12-31	2015-12-31
Materiella anläggningstillgångar	5		
Förbättringsutgifter på annans fastighet		304	776
Maskiner, inventarier, installationer m.m.		2 673	2 929
Summa		2 977	3 705
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	8	56	3
Kortfristiga fordringar hos andra myndigheter	9	1 061	2 602
Övriga kortfristiga fordringar	10	2 715	1 127
Summa		3 832	3 732
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	11	6 507	6 532
Övriga upplupna intäkter		9 080	32
Summa		15 587	6 564
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	12	-10 609	-14 083
Summa		-10 609	-14 083
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	13	10 553	24 171
Summa		10 553	24 171
Summa tillgångar		22 340	24 090
Kapital och skulder (tkr)			
Myndighetskapital			
Statskapital utan krav på avkastning		379	0
Summa		379	0
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	14	504	1 507
Summa		504	1 507
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	15	2 236	3 344
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	16	3 143	3 836
Leverantörsskulder		4 658	4 108
Övriga kortfristiga skulder	17	1 951	1 719
Summa		11 988	13 007
Periodavgränsningsposter	18		
Upplupna kostnader		8 854	8 303
Oförbrukade bidrag		615	0
Övriga förutbetalda intäkter		0	1 273
Summa		9 469	9 576
Summa kapital och skulder		22 340	24 090
Ansvarsförbindelser (tkr)			
Statliga garantier för lån och krediter		inga	inga
Övriga ansvarsförbindelser	20	57 000	-

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (tkr)

per 161231

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrevet	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
24 01:15 ap.1 Konkurrensverket	7 241	140 919	-3 591	144 569	-145 789	-1 220
24 01:16 ap.1 Konkurrensforskning	176	13 627	0	13 803	-13 609	194
24 01:21 ap.2 Finansiering av rättegångskostn.	15 772	18 445	-15 772	18 445	-18 445	0
Summa anslag	23 189	172 991	-19 363	176 817	-177 843	-1 026

Redovisning mot inkomstitel (tkr)

per 161231

Inkomstitel 2714 Sanktionsavgifter m.m.	Inkomster
Konkurrensskadeavgifter	4 510
Upphandlingsskadeavgifter	30 740
Summa sanktionsavgifter	35 250

Redovisning av avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras (tkr)

Verksamhet	t.o.m 2014 +/-	2015 +/-	2016 Intäkt	2016 Kostnad	2016 +/-	Ack. 2016 +/-
Avgiftsinkomster Upphandlingsmyndigheten	0	0	5 227	-5 227	0	0
Avgiftsinkomster övrigt	-	24	45	-14	-	55
Summa avgiftsinkomster			5 272	-5 241		

Noter och tilläggs- upplysningar till resultat- och balansräkning

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Konkurrensverkets redovisning följer god redovisningssed såsom den kommer till uttryck i ESV:s allmänna råd till 6 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring. Kundfordringar och fordringar tas upp till nominellt värde. Upplupna eller förutbetalda kostnader och intäkter som uppgår till 50 000 kronor eller mer periodiseras.

Anläggningstillgångar

Alla anskaffningar med en ekonomisk livslängd om minst tre år och ett anskaffningsvärde om minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgång. Ett objekt som understiger det fasta beloppet men tillhör en fungerande enhet läggs ihop med övriga objekt och definieras som en tillgång. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning utifrån den ekonomiska livslängden. Installationer i och ombyggnad av hyrd lokal redovisas som förbättringsutgift på annan fastighet. Om slutdatum för hyreskontrakt understiger den ekonomiska livslängden för sådan tillgång beräknas avskrivningstiden efter den förväntade nyttjandeperioden.

Materiella anläggningstillgångar

Avskrivningstid	
Datorer och tillbehör	3 år
Övriga kontorsmaskiner	5 år
Möbler	6–10 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	6 år
Konst	skrivs inte av

Övrigt

Generaldirektörens månadslön är 120 900 kronor. Generaldirektören disponerar en personbil för tjänste- och privatbruk. Total kontant bruttolön under år 2016 uppgår till 1 578 747 kronor. Totala skattepliktiga förmåner under 2016 uppgick till 2 712 kronor. Generaldirektören har inga sidouppdrag som redovisas.

Not 1

Intäkter av avgifter och andra ersättningar (tkr)	2016	2015
Publikationsförsäljning enligt 4 § avgiftsförordningen	1	2
Intäkter enligt 15 § avgiftsförordningen (kopiering m.m.)	29	22
Ersättning från Post- och telestyrelsen	0	118
Ersättning från Upphandlingsmyndigheten	76	-
Ersättning från Sida för biståndsprojekt	-	-
Ersättning från Upphandlingsmyndigheten för andrahandsuthyrning av lokaler	5 148	1 899
Övriga avgifter	17	7
Summa intäkter	5 271	2 048

Not 2

Intäkter av bidrag (tkr)	2016	2015
Socialdepartementet – vårdvalssystem i primärvården	0	-
Socialdepartementet – utveckla och aktivt sprida vägledning för upphandling inom vård och omsorg	0	7
Socialdepartementet – utbildning i upphandling av vård och omsorg om äldre	0	16
Socialdepartementet – uppdrag att driva en nationell databas för annonsering av valfrihetssystem	0	135
Socialdepartementet – förstärka upphandlingskompetensen hos upphandlande myndigheter som upphandlar verksamhet som berör äldre och personer med funktionsnedsättning	0	1 046
Landsbyggsdepartementet – kompetenshöjande insatser inom området offentlig upphandling av livsmedel	0	338
Miljödepartementet – upphandlingskriterier samt helhetsstöd för en giftfri förskola	0	360
Näringsdepartementet – utveckling och tillhandhållande av förteckningar över energieffektiva varor som stöd till upphandlare	0	206
Arbetsmarknadsdepartementet – utvärdering av stöd för yrkesintroduktionsanställningar	163	500
Regeringsbeslut – uppdrag att utföra en kartläggning och analys av marknads- och konkurrensförhållanden på marknaden för HVB och konsulentverksamhet	196	
Nordiskt möte år 2016	163	
Summa bidrag	522	2 608

Not 3

Finansiella intäkter och kostnader (tkr)	2016	2015
Ränteintäkter avseende avistakonto i Riksgäldskontoret	29	12
Övriga finansiella intäkter	17	12
Summa finansiella intäkter	46	24
Räntekostnader avseende räntekonto i Riksgäldskontoret	89	83
Övriga finansiella kostnader	18	18
Summa finansiella kostnader	107	101

Not 4

Kostnader för personal (tkr)	2016	2015
Lönekostnader (exkl. arbetsgivaravg., avtalspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	75 695	88 593
<i>Varav arvoden till medlemmar i forskningsrådet och ej anställd personal</i>	<i>206</i>	<i>159</i>
Övriga kostnader för personal	41 697	48 761
Summa personalkostnader	117 392	137 354

Not 5

Materiella anläggningstillgångar (tkr)	16-12-31	15-12-31
Förbättringsutgifter annans fastighet		
Ingående balans anskaffningsvärde	5 237	4 800
Årets anskaffningar	0	437
Utgående balans anskaffningsvärde	5 237	5 237
<i>Avskrivningar</i>		
Ackumulerad ingående balans	-4 461	-4 113
Årets avskrivningar	-472	-348
Ackumulerad utgående balans	-4 933	-4 461
Bokfört värde	304	776
Övriga inventarier		
Ingående balans anskaffningsvärde	9 437	10 255
Överförd konst från statens konstråd	379	0
Årets anskaffningar	40	1 067
Årets utrangeringar	0	-1 885
Utgående balans anskaffningsvärde	9 856	9 437
<i>Avskrivningar</i>		
Ackumulerad ingående balans	-7 884	-7 786
Årets avskrivningar	-331	-362
Årets utrangeringar	0	264
Ackumulerad utgående balans	-8 215	-7 884
Bokfört värde	1 641	1 553
Datorer		
Ingående balans anskaffningsvärde	6 649	6 149
Årets anskaffningar	682	500
Utgående balans anskaffningsvärde	7 331	6 649
<i>Avskrivningar</i>		
Ackumulerad ingående balans	-5 274	-4 498
Årets avskrivningar	-1 026	-776
Ackumulerad utgående balans	-6 300	-5 274
Bokfört värde	1 031	1 375

Not 6

Uppbördsverksamhet (tkr)	2016	2015
Konkurrensskadeavgifter	4 510	0
Upphandlingsskadeavgifter	30 740	5 460
Summa uppbördsverksamhet	35 250	5 460

Not 7

Transfereringar (tkr)	2016	2015
Forskningsbidrag	10 701	11 159
Ersättning rättegångskostnad	18 445	2 227
Bidrag till Upphandlingsmyndigheten	0	2 846
Summa transfereringar	29 146	16 232

Not 8

Kundfordringar (tkr)	16-12-31	15-12-31
Kundfordringar	56	3
Summa	56	3

Not 9

Fordringar hos andra myndigheter (tkr)	16-12-31	15-12-31
Fordran avseende ingående mervärdesskatt	1 057	2 594
Fordran hos andra myndigheter	4	8
Summa	1 061	2 602

Not 10

Övriga fordringar (tkr)	16-12-31	15-12-31
Fordran avseende upphandlingsskadeavgift	2 715	1 120
Övriga förskott till anställda	0	7
Summa	2 715	1 127

Not 11

Periodavgränsningsposter, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter (tkr)	16-12-31	15-12-31
Förskottsbetalda hyror	4 600	4 988
Övriga förutbetalda kostnader	1 907	1 544
Övriga upplupna intäkter	0	32
Summa	6 507	6 564

Not 12

Avräkning med statsverket (tkr)	2016	2015
Uppbörd		
<i>Ingående balans</i>	-1 120	0
Redovisat mot inkomsttitel	-35 250	-5 460
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	24 575	4 340
Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel		
Skulder avseende uppbörd	-11 795	-1 120
Anslag i icke räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	0	0
Redovisat mot anslag		
Anslag 24 01:21 Finansiering av rättegångskostnader	18 445	2 228
Anslag 21 01:2 Insatser för energieffektivisering	0	1 000
Medel hänförliga till transfereringar som betalats till icke räntebärande flöde	-18 705	-3 228
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	-260	0
Anslag i räntebärande flöde		
<i>Ingående balans</i>	-13 498	-1 814
Redovisat mot anslag		
Anslag 24 01:15 Konkurrensverket, ap.1 Konkurrensverket	145 789	133 162
Anslag 24 01:15 Konkurrensverket, ap.2 Upphandlingsstöd	1 983	41 979
Anslag 24 01:16 Konkurrensforskning	13 609	13 584
Summa redovisat mot anslag	161 381	188 725
Anslagsmedel som tillförts räntekonto		
Anslag 24 01:15 Konkurrensverket, ap.1 Konkurrensverket	-140 919	-138 692
Anslag 24 01:15 Konkurrensverket, ap.2 Upphandlingsstöd	0	-48 060
Anslag 24 01:16 Konkurrensforskning	-13 627	-13 657
Summa anslagsmedel som tillförts räntekonto	-154 546	-200 409
Återbetalning av anslagsmedel		
Anslag 24 01:15 Konkurrensverket		0
Summa anslagsmedel som återbetalats till räntekonto	7 672	0
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	1 009	-13 498
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
<i>Ingående balans</i>	535	881
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-98	-346
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	437	535
Summa avräkning med statsverket	-10 609	-14 083

Not 13

Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret (tkr)	16-12-31	15-12-31
Anslagssparande på anslaget		
24 01:15 Konkurrensverket, ap.1 Konkurrensverket	0	7 241
24 01:15 Konkurrensverket, ap.2 Upphandlingsstöd	0	6 081
24 01:16 Konkurrensforskning	0	176
Övriga medel	10 553	10 673
Summa behållning på räntekonto	10 553	24 171

Not 14

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse (tkr)	2016	2015
Ingående avsättningar	1 507	1 270
Avsättningar för pensioner	-148	-26
Särskild löneskatt för pensionsavsättningar	-36	-6
Avsättningar för kompetensväxling	-819	269
Utgående avsättningar	504	1 507

Not 15

Lån i Riksgäldskontoret (tkr)	2016	2015
Beviljad låneram	12 000	12 000
Ingående balans	3 344	4 995
Under året nyupptagna lån	722	1 493
Årets amorteringar	-1 830	-3 144
Totalt utgående balans	2 236	3 344

Not 16

Kortfristiga skulder till andra myndigheter (tkr)	16-12-31	15-12-31
Skuld till Skatteverket (arbetsgivaravgifter, m.m.)	2 119	1 903
Leverantörsskulder	1 024	1 741
Övriga skulder till andra myndigheter	0	192
Summa	3 143	3 836

Not 17

Övriga kortfristiga skulder (tkr)	16-12-31	15-12-31
Personalens källskatt	1 951	1 719
Summa	1 951	1 719

Not 18

Periodavgränsningsposter (tkr)	16-12-31	15-12-31
Upplupen semesterlöneskuld inklusive sociala avgifter	8 564	8 090
Övrig upplupen kostnad inomstatlig	217	125
Övrig upplupen kostnad utomstatlig	73	88
Summa upplupna kostnader	8 854	8 303
Oförbrukade bidrag från annan statlig myndighet	615	0
Summa oförbrukade bidrag	615	0
Förutbetalade hyror	0	1 228
Övriga förutbetalda intäkter	0	45
Summa förutbetalda intäkter	0	1 273
Summa periodavgränsningsposter	9 469	9 576

Not 19

Sjukfrånvaro (procent)	2016	2015
Totalt	3,4	2,5
Kvinnor	4,4	3,2
Män	2,4	1,6
Anställda –29 år	2,6	2,2
Anställda 30–49 år	3,3	2,3
Anställda 50 år–	4,1	3,3
Andel långtidssjukskrivna av totalt sjukskrivna (60 dagar eller mer)	30,9	35,3

Not 20**Ansvarsförbindelser**

Konkurrensverket disponerar anslag 1:21 ap. 2 finansiering av rättegångskostnader. Anslaget syftar till att finansiera utgifter för rättegångskostnader med anledning av mål och ärenden som avser överklagande av Konkurrensverkets beslut eller vari Konkurrensverket för talan. Medlen får användas först efter beslut av Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Den totala ersättningsskyldigheten vid förlust av samtliga pågående domstolsprocesser som Konkurrensverket är delaktig i per 2017-01-13 har uppskattats till 57 miljoner kronor. Konkurrensverkets bedömning är att det finns en möjlig förpliktelse, beloppet redovisas därför som en ansvarsförbindelse.

Stockholm 17 februari 2017

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Karin Lunning

Tf. generaldirektör

Projektägare: Kristina Geiger
Projekt- och produktionsledning: Ulf Bengtsson, Charlotte Råsbrant Bergström
Redaktör: Charlotte Råsbrant Bergström
Projektmedarbetare: Adam Sandberg
Projektassistent: Emelie Jansson
Formgivning och produktion: Mari Forsell Design Åre
Foto: Fotograf Andreas Eklund AB samt bildbyrån Matton
Tryck: Edita Bobergs AB, 2016

Adress 103 85 Stockholm

Telefon 08-700 16 00

Fax 08-24 55 43

konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se